

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ
ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

**Дипломна робота
Рівень вищої освіти –другий (магістерський)**

*Виконала:
студентка 5 курсу 513 групи (ЗФН)
спеціальності 013 «Початкова освіта»*

КОВАЛЬ ОЛЬГА ЮРІЇВНА

Керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент **Гордійчук О.Є.**

До захисту допущено

На засіданні кафедри

Протокол № ___ від ___

Завідувач кафедру _____ проф. Романюк С.З.

ЧЕРНІВЦІ-2023 р.

АНОТАЦІЯ

Коваль О.Ю. Розвиток мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.-Рукопис. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 013 Початкова освіта - Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. - Чернівці, 2023.- 85с.

ЗМІСТ АНОТАЦІЇ

У ході магістерського дослідження, на основі тлумачення основних дефініцій та з огляду вітчизняної літератури і сучасних джерел інформації, розкривається сутність та значення проблеми розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами. В рамках дослідження здійснюється детальний аналіз особливостей становлення та розвитку мотивації учіння дитини. Автором виокремлено психолого-педагогічні умови розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.

В цілому, досліджується стан рівня мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі, в якому сама авторка є класоводом. Для дослідження рівня мотивованості учня, було використано анкетування, за допомогою спостереження та аналізу виокремлено чинники, які впливають на розвиток мотивації учіння. Здійснено аналіз ефективності застосування різних методів роботи на уроках з дитиною з освітніми труднощами, використання інноваційних платформ, що забезпечують вільний доступ для здобуття освіти. На основі отриманих результатів, розроблено психолого-педагогічний інструментарій та методичні рекомендації щодо розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.

Теоретична і практична значущість результатів дослідження слугуватиме вагомим доробком при викладанні нормативних та варіативних навчальних дисциплін в ЗВО. Рекомендації, розроблений методичний інструментарій, будуть корисними вчителям, асистентам вчителя, асистенту дитини, студентам, викладачам педагогічних освітніх закладів.

Ключові слова: розвиток, мотив, мотивація, учіння, дитина з особливими освітніми потребами, освітнє середовище.

ABSTRACT

Koval O.Y. Development of motivation of teaching a child with special educational needs. Master's work for obtaining a master's degree in specialty 013 Elementary education.- Chernivtsi National University named after Yuri Fedkovich. - Chernivtsi, 2023.- 85p.

ABSTRACT CONTENT

In the course of master's research, based on the interpretation of the main definitions, in domestic and modern sources of information. the essence of development of motivation of teaching a child with OOP is revealed. Within the framework of the study, a detailed analysis of the characteristics of the formation and development of the motivation of the child's learning is carried out. This work substantiates the essence, content, value and features of motivation of teaching children with special educational needs.

The psychological and pedagogical conditions of formation of motivation of teaching a child OOP are allocated. The author examines the state of the level of motivation of teaching a child with special educational needs in an inclusive class. To study the level of motivation of the student, a questionnaire was used, with the help of observation and analysis, factors that influence the formation and development of motivation were identified. An analysis of the effectiveness of the use of various methods of work in the classroom with a child with OOP, the use of innovative platforms that provide free access to education. On the basis of the obtained results, psychological and pedagogical tools and methodological recommendations for the formation of motivation for teaching a child with special educational needs have been developed..

The results of the research allocated by the master's degree student will serve as a significant accomplishment in the teaching of normative and variable academic disciplines in higher education. Recommendations, developed methodological tools, will be useful to teachers, teacher assistants, child assistant, students, teachers..

Keywords: Development, motive, motivation, learning, child with OOP, educational activity, educational environment.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ У ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ.....	9
1.1. Психолого-педагогічна наука про сутність, зміст та значення мотивації учіння.....	9
1.2. Особливості мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.....	14
1.3. Дослідження рівня мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі	19
<i>Висновки до розділу 1.....</i>	<i>29</i>
РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ.....	31
2.1. Роль вчителя інклюзивного класу та учнів у розвитку мотивації учіння в дитини з особливими освітніми потребами.....	31
2.2 Психолого-педагогічний інструментарій у розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.....	34
2.3 Застосування ІКТ для розвитку мотивації учіння в дитини з особливими освітніми потребами	41
2.4. Методичні рекомендації розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі.....	52
<i>Висновки до розділу 2.....</i>	<i>57</i>
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена тим, що розвиток мотивації у школярів з особливими освітніми потребами у їх навчально-пізнавальній діяльності є однією з провідних віх сучасної системи освіти, оскільки саме це питання вирішується вже не приховано, а відкрито, враховуючи досвід європейських країн та спрямованість суспільства в цілому. Зміни в освіті також сприяють новим можливостям для успішного розвитку кожної особистості. Тому важливо кожному вчителеві знайти та підібрати індивідуальний підхід до учня, віднайти методи та прийоми для вдалого розвитку мотивації дитини з особливими освітніми потребами, адже саме від цього залежатиме успішність учня в навчальній діяльності.

У зв'язку з цим виникає ряд інших проблем, що стосуються обрання доцільних методик роботи, правильної організації освітнього процесу з урахуванням всіх особливих освітніх потреб дитини, розвиток в неї мотивації до учіння. Перед вчителем постають нові виклики, а саме: дізнатись що впливає на мотивацію дитини з ООП, які чинники впливають на рівень навчальних досягнень учнів, їх адаптацію, які методи роботи варто використовувати на певному етапі уроку; чи впливають на розвиток особистості та її мотивації перегляд відеоматеріалів різного характеру та чи взаємопов'язане виховання дитини в ранньому дитинстві і мотивація дитини в молодшому шкільному віці: як розвивати в дитини з ООП мотивацію до навчання, враховуючи всі її потреби.

Ця тема у контексті нової української школи, згідно концепції розвитку інклюзивної освіти досліджувалась на підставі аналізу таких нормативних документів: закону України «Про повну загальну середню освіту», закону України «Про повну загальну середню освіту», закону України «Про повну загальну середню освіту: Інклюзивне навчання» та ін.

Серед науковців, які досліджують проблеми виокремлюємо: Гордійчук О.Є., Колупаєва А.А., Савчук Л.О., Паливода А.В. та ін. Основним методологічним

принципом, що визначає дослідження мотиваційної сфери у вітчизняній психології, є положення про єдність динамічної і змістової сторін мотивації.

Процеси психологічного, фізичного розвитку, соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами висвітлено у науковому доробку Василенко О. М., Кочерги О.В., Мартиненко І.В., Черкашенко В.О. та ін

Однак питання розвитку мотивації до учіння дітей з особливими освітніми потребами висвітлено частково і потребує детальнішого суцільного вивчення.

Оскільки, проблема вивчена та висвітлена недостатньо, а педагогічна практика визначає її як одну з основних, тому саме тема **«Розвиток мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами»** стала темою нашого дослідження.

Мета дослідження полягає в теоретичному дослідженні мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами та практичній реалізації психолого-педагогічних умов її розвитку.

Об'єкт дослідження – організація освітнього процесу в інклюзивному класі.

Предмет дослідження - психолого-педагогічні умови розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.

Завдання дослідження:

1. Обґрунтувати сутність, зміст, значення та особливості мотивації учіння дітей з особливими освітніми потребами.
2. Виявити рівень мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі.
3. Виокремити психолого-педагогічні умови розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.
4. Розробити психолого-педагогічний інструментарій та методичні рекомендації щодо розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.

Методи дослідження: *теоретичні* (з метою вивчення стану дослідження окресленої проблеми), *порівняння* з метою висвітлення різниці ефективності методів роботи, *порівняння* стану сформованості мотивації учня на початку

дослідження та вкінці; *аналіз* нормативно-правового поля задля розуміння як регулюється діяльність команди супроводу на законодавчому рівні, *узагальнення* наукової соціально-психологічної та педагогічної літератури з проблемами дослідження; *емпіричні* (проведення *анкетування* учня з особливими освітніми потребами з метою висвітлення рівня вмотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі на певному етапі, *спостереження* за роботою учня, батьків, асистента вчителя, команди супроводу, *бесіди*).

Теоретичне значення наукового дослідження полягає у виокремленні сутності та розумінні важливого значення розвитку мотивації до учіння на основі аналізу літератури та нормативно-правової бази щодо організації роботи в закладах освіти з інклюзивною формою навчання.

Практичне значення наукового дослідження полягає у вивченні стану рівня розвитку мотивації до учіння респондента, виокремлення особливостей її розвитку, розроблення практичних рекомендацій, для вчителів практиків.

Результати дослідження можуть бути використані в ЗВО при викладанні навчальних дисциплін: «Основи інклюзивної педагогіки», «Технології інклюзивного навчання в початковій школі» тощо. Аналіз досвіду і інша інформація представлена в другому розділі стане цінним практичним доробком вчителям початкових класів та асистентам вчителів.

Апробація та публікація результатів дослідження здійснювалася нами:

- підготовкою тез «Розвиток мотивації у дітей з особливими освітніми потребами як рушійна сила поведінки та процесу учіння» //Студентська конференція. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, лютий 2023 року, м. Чернівці.
- з публікацією тез та виступ на VI Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Цифрові сервіси у формуванні вмотивованості дитини з ООП до учіння в дистанційних умовах» // Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методичні та прикладні аспекти. м. Умань, 31 травня 2023 р.

- Виступ на методичному об'єднанні в Глибоцькій гімназії (21.05.2023 з теми: «Особливості організації освітнього процесу дітей з ООП»).
- Участь у груповій консультації з фахівцями інклюзії (В.Сандуляк та А.Гребенюк) на Українській автентичній платформі «ВП.ОСВІТА» із запитом та результатами ситуативного діагностування учня, учасника педагогічного експерименту щодо динаміки рівня розвитку мотивованості учіння.

Структура роботи: наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ У ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У розділі обґрунтовано психолого-педагогічне значення мотивації учіння у вітчизняній літературі так і зарубіжній як нагальну проблему педагогічної науки та практики. Визначено сутність поняття мотивація та учіння.

Визначено особливості мотивації учіння молодших школярів з особливими освітніми потребами. Проведено дослідження стану рівня мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі з метою виокремлення умов, методик, засобів, які впливають на результативність навчання та мотивацію учня загалом.

1.1. Психолого-педагогічна наука про сутність, зміст та значення мотивації учіння.

У цьому параграфі пропонуємо проаналізувати сутність змісту мотивації сили учіння, та його значення. Розвиток мотивованості у школярів з ООП у їх навчально-пізнавальній діяльності є однією з провідних віх сучасної системи освіти, оскільки саме це питання вирішується вже не приховано, а відкрито, враховуючи досвід європейських країн та спрямованість суспільства в цілому. Зміни в освіті також сприяють новим можливостям для успішного розвитку кожної особистості.

Розвивати мотивацію до учіння, пізнання світу в дитини потрібно з раннього дитинства. Адже розвиток – це процес, під час якого відбуваються системні зміни в якостях особистості, який виступає результатом його соціалізації та взаємодії з навколишнім середовищем.

Мотивацію, як спосіб зацікавлення учнів до навчання, у певні часи розглядали з різних аспектів. Так за термінологічним словником даний термін розглядається, як (з лат. *movere*) — спонукання до дії; або ж динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, що керує поведінкою людини, визначає її

організованість, активність і стійкість (Панюшкіна 2012, № 19. с 18–22) Мотивація не можлива без мотиву, тобто спонукальних причин, для здійснення дій і вчинків людини

У загально-психологічному ж контексті мотивація розглядається, як сукупність факторів поведінки, що проявляється суб'єкту у формі зацікавленості, ідеалів, цілей, потреб, які безпосередньо є визначальним фактором людської діяльності. О.В. Макаревич розглядає навчальну діяльність як «особливу форму активності особистості, спрямовану на засвоєння соціального досвіду пізнання й перетворення світу, що включає оволодіння культурними способами зовнішніх, предметних і розумових дій» (Макаревич, с.135.).

Отже, що таке мотивація учіння молодших школярів? У науковій літературі зазначене поняття розглядається з кількох сторін:

- як загальну назву всіх процесів, методів та засобів. Які спонукають школяра до ефективної праці, навчально-пізнавальної діяльності, результативного засвоєння змісту навчання.
- як систему природних, соціальних і особистісних чинників, що спонукають до відвідування навчального закладу, виконання обов'язків учня, до розвитку здібностей, до навчальної взаємодії тощо (О. Киричук, 2018, с.67);
- як спрямованість активності на предмет, і її залежність від об'єктивної характеристики предмета, що її викликає.(А. Маркова с.54);
- як результат переробки тих впливів, які учень отримує із різних життєвих сфер, а з іншого – відношення до цих впливів.(П. Якобсон с. 317).

Дослідження розвитку мотивації учіння молодших школярів зустрічаються у роботах вітчизняних науковців з психології та педагогіки. Так, мотивацію навчальної діяльності як психолого-педагогічну проблему досліджували Людмила Грицько та Людмила Гриценок вказують, що мотивацію можна розглянути з двох позицій: як систему факторів, які викликають активність організму й визначають спрямованість поведінки людини (потреби, мотиви, цілі, наміри, устремління) та як характеристику процесу, який спонукає до діяльності.

О.Я. Савченко зазначає, що саме мотивація навчання (цілі, потреби, інтереси) спрямовує й організовує процес пізнання, надає йому спонукального особистісного значення.

Мотивація учнів до навчання є дуже важким процесом. Для того, щоб правильно підібрати методики, організувати навчальний процес, потрібно враховувати вікові особливості учнів, розуміти мету та завдання мотивації, правильно вирізняти типи мотивації учіння. Науковці розрізняють зовнішню та внутрішню мотивацію навчальної діяльності (див. таблиця 1.1.).

Таблиця 1.1.

Порівняльна таблиця мотивації учіння

<i>Зовнішня</i>	<i>Внутрішня</i>
Школяр бере участь в конкурсах заради винагороди, похвали.	Позитивний вплив на вирішення творчих завдань, які не мають чіткого алгоритму дій.
Школяр вмотивований батьками вчитись за певну покупку, чи мотивація вчителем – отримати високу оцінку.	Емоційне задоволення від виконання завдання.
Мало зацікавлений у саморозвитку, виконує короткотривалі доручення.	Виклик внутрішніх позитивних емоцій під час подолання труднощів.
Орієнтація на цінності, відчувають, що не зможуть впоратись з непередбачуваними ситуаціями.	Виклик внутрішньої мотивації учнів, новизною, непередбачуваним розвитком подій.
Учні потребують постійного матеріального заохочення, втрачають легко інтерес до навчання.	Суспільна значущість навчання. Готовність змінити свій статус, персональне бажання до саморозвитку.

Страх бути осудженим суспільством через неуспішність.	Професійні мотиви, для оволодіння навичок для освоєння майбутньої професії.
---	---

Також на успішність учнів та їх виховання впливає і вид мотивації, яку застосовує вчитель чи батьки. Мова йде про позитивну та негативну мотивацію.

Часто ми можемо спостерігати у роботі з дітьми позитивну мотивацію, яка стає підґрунтям для розвитку «Я-концепції» дитини. Вона проявляється в похвалі дитини за виконану роботу, правильному оціненні досягнень учнів, заохоченні до виконання завдань (не матеріально, в міру), в зацікавленості учнів до вивчення нового матеріалу, постійному введенні новизни в роботу, підтримці дорослого у виконанні завдань, чи психологічній підтримці під час стресової ситуації чи ситуації успіху, «суб'єкт - суб'єктні» відносини.

З практичної діяльності можна з упевненістю стверджувати, що зовнішня мотивація мало результативна, та має не довготривалий ефект. Вона проявляється в негативних стимулах: критиці дітей під час виконання завдань, приниження особистості учня, покаранні за провину, чи не виконанні завдань, демонстрації байдужості в повсякденному спілкуванні, або вирішені проблемних ситуацій, емоційне переживання ситуації невдачі, навчання, яке супроводжується страхом та насильством.

Як бачимо, наявність позитивної мотивації учіння позитивно впливає на результати навчання учнів та розвиток їх як особистості.

Саме в початковій школі в учнів формується вміння «вчитися». Тільки вмотивований учень зможе вдало не лише адаптуватися в навчальному просторі, але і буде вчитися. Щоб вдало здійснити мотивацію, розглянемо мотиви учіння молодших школярів, які виокремила Л.П Овсянецька. (Овсянецька Л. П. 2007. с. 23):

- ❖ пізнавальні мотиви (прагнення школярів самостійно здобувати нові знання);
- ❖ широкі пізнавальні мотиви (спрямованість на оволодіння новими знаннями);
- ❖ навчально-пізнавальні мотиви (орієнтація на засвоєння способів здобуття знань);

- ❖ мотиви самоосвіти (орієнтація на придбання додаткових знань, освоєння спеціальної програми самовдосконалення);
- ❖ соціальні мотиви (соціальна взаємодія дитини з соціумом);
- ❖ широкі соціальні мотиви (відповідальність та обов'язок, розуміння свого місця в суспільстві, соціальної значущості учіння);
- ❖ вузькі соціальні або позиційні мотиви (прагнення зайняти певну позицію в класному колективі, отримати їхнє схвалення);
- ❖ мотиви соціальної співпраці (орієнтація на різні способи взаємодії з іншими).

Розвиток мотивованості дітей з освітніми потребами вимагає дотримання таких особливостей:

- зосередженість,
- залучення ,
- безпека (важливо створити атмосферу довіри з урахуванням потреб дитини з ООП),
- підбір завдань відповідно рівню підтримки учня (якщо завдання буде не адаптоване за потреби для дитини, і не відповідатиме її можливостям, у дітей зникне мотивація до виконання завдань, оскільки воно буде не зрозумілим і не посильним).

Отже, мотивація учіння є важливою складовою успішного навчання учнів. Саме від правильного вибору типу мотивації, підбору методів, врахування всіх особливостей, залежить чи ми зможемо сформувати в учня здорову довготривалу мотивацію до пізнання нового, саморозвитку, навчання. Адже саме вмотивована дитина здатна повірити в свої сили, вдосконалюватись, не боятись пробувати себе в різних ролях, а найголовніше відчувати себе частиною суспільства. І лише від правильної мотивації учнів залежить успішне її майбутнє, адже якщо дитина не зацікавлена в навчанні, чи виправленні своєї поведінки, її чекає регрес.

1.2. Особливості мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.

У цьому параграфі плануємо розглянути особливості мотивації учіння молодших школярів з ООП. У книжці „Серце віддаю дітям” В.О.Сухомлинський, звертаючись до вчителів, писав: „Не забувайте, що ґрунт, на якому будується ваша педагогічна майстерність, — у самій дитині, в її ставленні до знань і до вас, учителю. Це – бажання вчитися, натхнення, готовність до подолання труднощів. Дбайливо збагачайте цей ґрунт, без нього немає школи”(Нісімчук, Падалка, Шпак, 2000.,с 368)

Успішність дитини в освітній діяльності залежить перш за все від умов, в яких вона перебуває, від злагодженої роботи педагогічних працівників та батьків, всіх членів групи супроводу. Адже лише неперервна правильно організована спільну робота може привести до швидкого та міцного засвоєння необхідних знань учнів, але й до усвідомлення учнем себе як важливої частини соціуму, що є над важливо в сучасному світі.

Молодший шкільний вік – важливий період у становленні особистості дитини. Мотивація молодшого школяра пов’язана з його внутрішнім емоційним станом, переживаннями. У дітей є два стани: позитивний та негативний. Від багатьох чинників залежить бажання дитини відвідувати навчальний заклад, виконувати знання, не порушувати дисципліну.

Зокрема до чинників, які впливають на дитину, належать:

✓ Безпечне навколишнє середовище.

На жаль, зараз, в час повномасштабного вторгнення, в умовах військового стану, дітям все важче відчувати спокійне, безпечне середовище.

Дитина має відчувати, що її здоров’ю та життю нічого не загрожує. Тому, одним з найважливіших факторів є організація вчителем навчального процесу. Важливо створити у класі здоровий мікроклімат, під час навчального процесу використовувати правильну тональність і спрямованість на певну мету. Потрібно, щоб дитина відчула, що колектив дружній, і їй нічого не загрожує. Вчитель повинен так згуртувати колектив, щоб в ньому панувала атмосфера взаємодопомоги, щирості, тепла.

✓ Приклад старших .

Діти завжди знаходять в колі спілкування людину, яка для них стає авторитетом, з кого вони беруть приклад для наслідування. Це може бути вчитель, батьки, однокласники, старші учні.

Діти здатні не лише детально копіювати та відтворювати поведінку, манеру спілкування, але й використовувати їх в повсякденному житті.

Вчитель та батьки є взірцем для наслідування, тому потрібно дорослим стежити за своєю належною поведінкою. Так вимагаючи виконання, чи дотримання якое правила, дорослий сам в першу чергу повинен виконувати його, показуючи дитині важливість виконання цієї дії. Культура мовлення та спілкування з дорослими є невід'ємними складниками виховання дитини.

Важливо зазначити, що правильний вплив дорослого на виховання дитини, буде лише тоді, коли батьки та вчитель не періодично, а на постійній основі будуть дотримуватись загальнолюдських правил та норм поведінки.

✓ Мультфільми.

Ми живемо в час розвитку новітніх технологій. Дуже часто молоді батьки вмикають популярні мультики дітям, залишаючи їх перед екранами на невизначений час. Чи корисний перегляд всіх мультиків? Чи можуть мультфільми, які транслюють по телебаченню, якое вплинути на розвиток дитини? Безперечно, що так .

Дмитро Хрістаксіс, професор університету Вашингтону, стверджує, що існує прямий зв'язок між розвитком дитини та переглядом телебачення. Під час дослідження виявлено пряму кореляцію між переглядом будь-яких відеоматеріалів по телебаченні, чи на будь-яких онлайн платформах дітей у віці до року і затримкою у мовному розвитку, у тому числі і у сприйнятті навколишнього середовища немовлятами.

Проаналізувавши дослідження науковців інституту Сіетла, ми дізналися, що у дітей, які довготривалий час до 3-х років дивляться телевізор розвивається СДВГ.

Не менш важливим фактором, який впливає на розвиток мотивації дитини, її розвиток – мультиплікаційні фільми. Мультфільми можуть здійснювати, як позитивний так і негативний вплив на дитину.

Багато сучасних відеороликів можуть погано вплинути на розвиток дитини, сформувати у неї схильність до агресії, до залежності безперервного перегляду відеоматеріалів, та відверте небажання спілкуватися з іншими людьми. Деякі навіть можуть призвести до психічних розладів. Тому дуже важливо не допускати безконтрольного перегляду відео дітьми.

Проаналізуємо та розглянемо кілька прикладів впливу мультфільмів на психологічний розвиток молодшого школяра.

З точки зору позитивного впливу варто вказати, що багато анімаційних фільмів, які пройшли жорсткий контроль, наприклад: «Кіт Леопольд», «Простоквашено», «Капітошка», «Просто так», «Щенячий патруль», «Дружба-це диво», «Лілі та сніговик», «Разом – ми сила», «День, коли щастить», «Софія прекрасна», «Один маленький крок», «Яке Різдво без любові?», «Фабрика манікенів - добро повертається», «Мультфільм про хлопчика та собаку», «Парасолька», «Пип», «Рубато» та ін. Ці мультфільми вчать дітей дружбі, добру, манер, як правильно діяти в проблемних повсякденних ситуаціях, не використовуючи конфлікти, закликають дітей до пізнання, розвитку, мотивують до дії.

Однак не можна не зазначити й негативний вплив.

Дитина, як губка, вбирає все, що бачить на екрані, і відразу намагається перенести це все в реальність. На жаль, більшість сучасних мультиків містять «Безликих героїв», які руйнують уявлення дітей про реальність, в них висвітлюється жорстокий сюжет, який в майбутньому буде негативно впливати на розвиток поведінки молодших школярів. Безкарність персонажів у мультфільмах – погані вчинки персонажів не караються, а в окремих випадках вони навіть демонструються як позитивні моменти, діти сприймають їх як належне, і відповідно в них формується почуття вседозволеності.

До таких мультфільмів можна віднести:

- Мультиплікаційні анімації про мультиплікаційних героїв «Pokemons.»

Ці мультфільми містять близько 150 епізодів, 70 різних тем і близько 30 видів активностей героїв, які змінюються за 20 хвилин. Науковцями було доведено, що цей швидкозмінний потік інформації перевищує норму, тому вони не підходять для перегляду дітям до 12 років. Таке надлишкове навантаження на нервову систему дитини може призвести до виникнення фобій, проблем, страхів, проблем з концентрацією уваги, пам'яті. Відповідно знижується продуктивність дитини на уроці.

До мультиплікаційних відео, які містять жорстокий із жорстокими сценами, та надзвичайно погано впливають на учнів, ми можемо віднести: «Хагі Вагі і Кіссі Міссі», «Дзвениголовий», «Смертельна битва», «Битва монстрів», «Йоко», «Франкі- Віні». «Жах перед Різдом», « Качки сада банбан проти качків веселкових друзів», «Гримас Шейк», «Дум Дум і його історія походження».

- Відеоігри.

Відеоігри також впливають на рівень розвитку мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі.

Довготривале перебування дитини за комп'ютером може призвести до втрати навичок спілкування з іншими людьми, втрати зацікавленості до навчання, до розвитку бажання більше проводити часу за комп'ютером.

Позитивні чинники:

- Використання навчальних ігор для кращого засвоєння матеріалу (дозволяє дитині видозмінювати навчальну діяльність, через гру дитина краще запам'ятовує матеріал, а бажання здобути перемогу в грі, мотивує дитину до більш ґрунтовної підготовки та осмисленого вивчення матеріалу.)
- Відеоігри на розвиток уваги, пам'яті, логіки дозволяють учням не лише вдосконалювати розумові здібності, але і дрібну моторику.
- Гра- як винагорода.
- Використання відеоігри, як допоміжного засобу для навчання учнів соціалізуватись, розвитку вмінь виконання елементарні буденні справи

Негативні чинники:

- ❖ Відведення необмеженого часу на відеогру викликає залежність, у дітей зникає бажання щось робити в реальному вимірі, розвивається байдужість до усього, окрім гри за комп'ютером.
- ❖ Негативний вплив на зір учня.
- ❖ Негативний вплив на психіку дитини мають такі ігри:
  - Batla. 2015.
  - Counter-Strike:
  - Globalyti Offenses.
  - MILITARY 3
  - PaladinDer
  - Apexuse Legendes
  - Heroes & Generals.

Отож, якщо ми хочемо, щоб дитина успішно виконувала завдання та з користю проводила час потрібно навчити дитину тайм-менеджменту.

✓ Виховання дитини:

1 Довіряти дитині та надавати можливість діяти самостійно, нагадуючи чіткі правила школи.

Довіра сприяє самовихованню дитини, її самовдосконаленню. Відверті, довірливі стосунки між батьками й дітьми, батьками-вчителем, вчителем-дитиною роблять мікроклімат у навчальному процесі сприятливим.

2. Виховувати поважне ставлення до однолітків, до себе, як вчителя та до інших людей

✓ Організація освітнього процесу.

1. Узгодження і єдність усіх дій під час уроку. Зокрема це стосується і вчителя з його асистентом.

2. Використання вчителем різних способів спілкування. Уникаючи при цьому крику, агресивного тону.

3. Постійне дотримання вчителем та нагадування учням основних правил поведінки.

4. Створення безпечного середовища в класній кімнаті, яке забезпечить комфортне перебування в приміщенні та не загрожуватиме здоров'ю дитини.

✓ Психофізіологічні особливості.

1.3. Дослідження рівня мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі.

Аналіз теоретичних джерел дав змогу визначити наскільки велику роль відіграє мотивація в навчальному процесі учня. Перед нами постали провідні завдання експерименту - провести констатувальне дослідження стану рівня мотивованості учіння учня 3-В класу, дитини з особливими освітніми потребами, прослідкувати рівень та динаміку розвитку його мотивації з використанням різних методів, виокремити взаємозалежність мотивації учіння і рівню засвоєних знань.

Нами було проведено опитування серед педагогів та батьків дитини, проведено методику визначення рівня мотивації дитини з ООП до учіння, розроблено індивідуальні вправи для розвитку мотивації.

Дослідження проводили в 3-В класі на базі Глибоцької гімназії. Яка знаходиться за адресом вул. Героїв Небесної Сотні, 73, р-н Чернівецький, тгГ Глибоцька, Чернівецька область. Дослідження тривало з 01.9.2022р.- по 30.10.2023р.

Учасниками експерименту стали вчитель класовод Коваль Ольга Юріївна, асистенти вчителя Андрон Марія Анатоліївна (2 клас), Янцеловська Олена Василівна (3 клас) учень 3-В класу (ППП конфіденційно, умовно Миколка)

Спостереження за Миколкою та діагностування його рівня та динаміки розвитку мотивації учіння в інклюзивному класі здійснювала вчитель класовод Коваль Ольга Юріївна.

Оскільки, Ольга Юрїївна є вчителем практиком в інклюзивному класі, вона мала можливість спостерігати за прогресом та регресом свого учня від перших днів дитини в школі і до тепер. Під час роботи з дитиною виникало безліч запитань: чому саме така реакція у дитини на подразники? Чому дитина веде себе агресивно? Чому важко дається респондентові освітня діяльність? Чому дитина не вмотивована до виконання завдань? Як правильно працювати? та інші. Тоді перед нами постав виклик, чи можемо ми мотивувати Миколу до навчання і що впливає на мотивацію? Саме тоді ми розпочали наше дослідження, яке відкрило нові віхи в дослідженні рівня розвитку мотивації учня з ООП в інклюзивному класі .

Було проведено опитування учня, педагогів та батьків дітей, які мають особливі освітні потреби. Анкетування було проведено з респондентом (учнем 3-В класу).

Перелік питань, за яким проходило опитування подано у *Додатку А*.

Для визначення рівня мотивованості учня до учіння, ми провели комплексну діагностику: анкетування за Н.Г. Лускановою, діагностика улюблених предметів дитини, взаємовідносин хлопчика в класному колективі (*Додаток Б*).

Дані методи ми проводили тричі: на початку року, в кінці першого семестру, та в кінці навчального року.

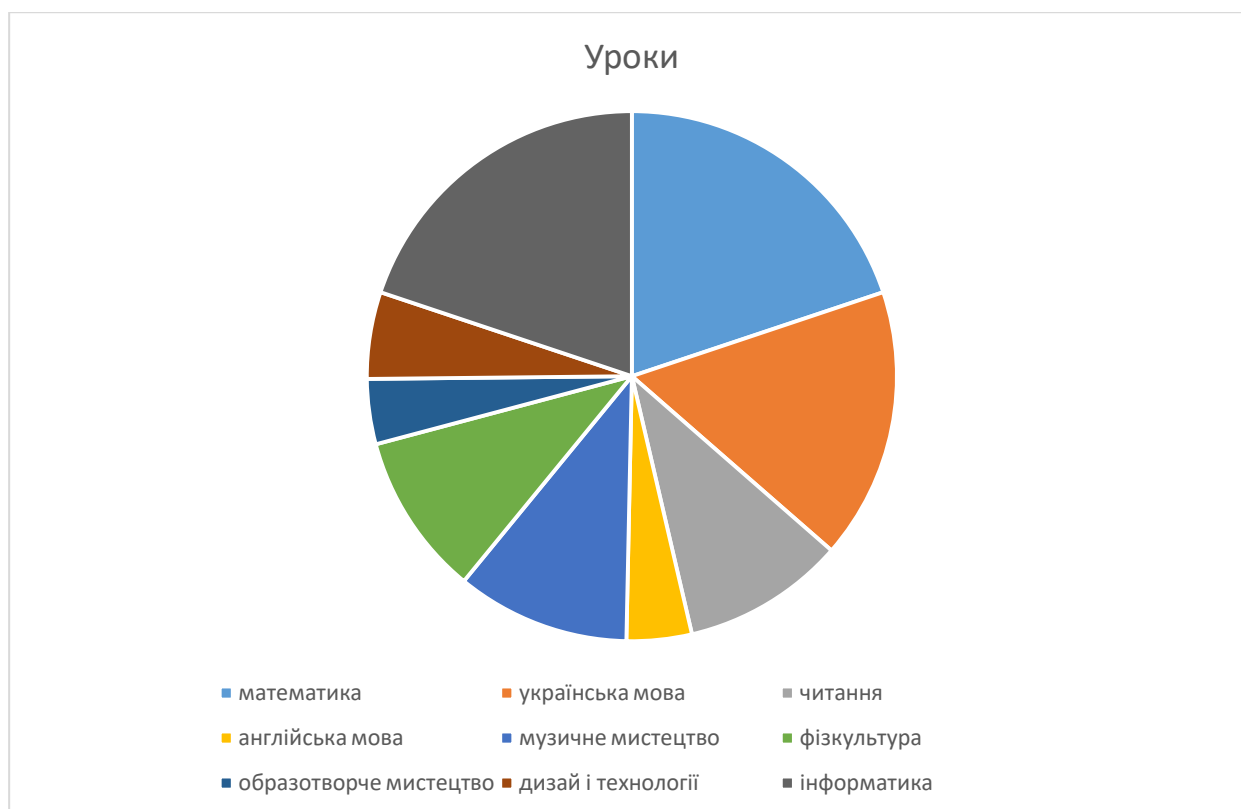
Під час першого проходження діагностики ми отримали наступні результати:

За анкетуванням Н.Г. Лускановської у хлопчика був третій рівень мотивації, оскільки він набрав 15-19 балів.

Третій рівень передбачає : позитивне ставлення до школи, але школа цікавить дитину здебільшого лише в позаурочний час. Такі діти добре почуваються в школі, але перевагами школи стає лише спілкування з друзями.

Учневі подобається школа, однак нестійка увага, та невтривалість на уроці, призводила до швидкого стомлення, не виконання всіх завдань. Варто зазначити, що «Миколка» на початку року важко адаптувався до освітнього процесу, не виконував фізкультхвилинки, важко справлявся з письмовою роботою.

Діагностика улюблених предметів дала такі результати, рис.1.1

Рисунок 1.1. Діагностика улюблених предметів респондента

Таким чином, як видно із рис. 1.1., улюбленими предметами в дитини на даний момент були математика, українська мова, інформатика, музика та фізична культура.

В Миколи виникали труднощі на таких уроках: образотворче мистецтво, дизайн і технології, англійська мова (оскільки дитина не розуміла її), читання.

Серед тих особливостей поведінки, що потребують корекції та особливої уваги були наступні: на уроках дитина не виконує всі завдання, порушує дисципліну, часто відволікається, фізкультхвилинки не виконує, часто емоційно реагує на прохання.

Відносини з однокласниками є важливим фактором у формуванні мотивації учня до навчання. Тому для діагностики рівня відносин дитини з однолітками ми використали анкету «Особливості взаємодії я-інші» (Додаток В).

Запропонована діагностика продемонструвала наступні результати:

1. Учень легко знаходить мову з новими дітьми, однак процес взаємодії не тривалий.
2. Під час гри з однолітками часто виникають проблемні ситуації.

3. «Все моє - твоє, все твоє - моє». Дитина дуже часто ділиться своїми речами з іншими, однак може забрати річ в інших без дозволу на деякий час).
4. Важка адаптація до асистента вчителя.

Після комплексної діагностики умов навчання, чинників, що впливають на учня ми зробили висновки та почали шукати методи та засоби, які могли б мотивувати дитину до роботи на уроці та вдома.

Важливо зазначити, що раніше для виконання будь якого завдання використовувалась погана мотивація - підкуп. Саме тому перш ніж вводити нові методи, ми провели бесіду-консультацію з батьками та психологом, розробили такий план дій:

- Вчитель працює з дитиною в школі, батьки продовжують роботу вдома.
- Розпочати роботу щодо перенавчання дитини від матеріального заохочення.
- Щоденний і регулярний обмін результатами роботи з учнем.

Кожного дня асистент вчителя та ми вели щоденники спостережень (*Додаток Д*) в яких фіксувалася робота дитини на кожному уроці, її результативність в навчанні. Через 3 місяці безперервного введення нових методик роботи з батьками, психологом, роботи корекційних занять ми отримали наступні результати.

Як продемонстрували результати дослідження, улюблені предмети нашого респондента, не змінились.

Аналізуючи мотивацію «Миколки» до навчання, ми зауважили, що вона була не стійка простежувався її розвиток та водночас регрес.

Вважаємо, що на цей фактор вплинули наступні чинники:

- Часті пропуски освітнього процесу через хворобу.
- Нерегулярна робота батьків з учнем вдома.
- Швидка зміна емоційного стану дитини: від спокійного стану дитини до інтенсивно-агресивного.

Тоді ми зосередили свою увагу на дослідженні факторів, що спричиняють сплеск емоцій дитини, окрім медичних особливостей дитини (діагнозу). Для цього упродовж тижня ми намагалися зорганізувати роботу кожного дня максимально різною. Наприклад, ми під час фізкультхвилинок використовували музику різного

стилю, під час спілкування з учнем простежили, що тримання емпатійного контакту і спокійний тембр голосу не допомагає в розмові, робота з картками-підказками та чіткими інструкціями не стійка, дитина не запам'ятовує порядок дій. Робота в зошиті залежить від емоційного стану учня.

Але крім негативних факторів простежувалися і позитивні: дитина довше почала тримати емпатійний зв'язок з учителем та дітьми, почала впевнено та вільно почувати себе в класі та біля дошки. На уроках образотворчого мистецтва почала вільно малювати, прослідковувалось на даному етапі дотримання дитиною охайності робочого місця. З'являється впевненість у своїх силах: дитина впевнено робить вироби на уроці «Дизайн і технології», з допомогою асистента, хоча й вибірково. До цього за схожих ситуацій часто можна було почути від учня: «Я не знаю. Я не вмію».

Щодо вподобання мультиплікаційних анімацій дитини: на малюнках з'явилися світлі відтінки кольорів, хоча дитина продовжує малювати Хагі Вагі та Кісі Місі Дзвениголого та всіх тварин у викривленому, зміненому виляді.

Відстежуємо прогрес у стійкості уваги на уроці.

Роблячи висновок після діагностики, ми простежили позитивні зміни, то ж вирішили знову внести корективи в методику навчання та виховання респондента, ми змінили малоефективні методи на більш продуктивніші (Таблиця 1.2)

Таблиця 1.2

Таблиця аналізу ефективних методів роботи

№	Застосовували до експерименту	Застосовували впродовж експерименту
1	Сучасні популярні фізкультхвилинки.	Звичайні дитячі фізкультхвилинки.

2	Вивчення віршів за картинками.	Вивчення віршів по картинках, асоціаціях та із супроводом рухів на кожний рядок.
3	Розробка різнорівневої діагностувальної роботи.	Розробка кількох видів різнорівневої діагностувальної роботи (дитина може обрати).
4	Чітка інструкція (загальна по виконанню вього завдання) з використанням- карток підказок.	Чітка інструкція з використанням карток підказок під час виконання завдання рівними частинами.
5	Уроки на свіжому повітрі	Збільшення кількості
6	Письмова робота в зошиті на уроці.	Збільшення карток розмальовок, інтерактивних завдань. Чергування письмової та творчої роботи в зошиті.
7	Дитина сиділа за останньою партою (за рекомендацією поведінкового терапевта).	Дитина сидить за першою партою.
8	Прохання дитини виконати завдання.	Підбір кількох видів завдань на урок. Пошук альтернативних варіантів роботи.

За допомогою детального спостереження та вивчення поведінки «Миколки», нам вдалося проаналізувати та визначити, що слугувало подразником негативної поведінки учня, впливало на зміну мотивації учіння.

Негативні чинники:

- Вплив мультиплікаційних відеороликів на розвиток психологічної свідомості учня(копіювання негативної поведінки героїв) - 30%.

- Вплив батьків (вибір заохочення до навчання, різне бачення методів та принципів виховання дитини) -25%.
- Зміна погодних умов, вживання солодощів-20%.
- Взаємодія з вчителем(бажання привернути увагу) -15 %.
- Взаємовідносини з однолітків -10%.

Також ми спостерігали регрес в поведінці Миколи та якості його знань. Небажана поведінка учня – це той вид поведінки, який заважає цілісно функціонувати дитині, бути прийнятним в соціум та заважає здобувати нові навички. Проблемна поведінка проявлялася в істеричі, самостимуляції, ауто стимуляції, агресії, соціально-неприйнятній поведінці.

Тож під час роботи в другому семестрі було використано нововведення та проведена детальна робота з батьками. Спільні тренінги, заняття з батьками та учнями, підтримка батьків у вирішенні питань, консультації. Адже саме тісна співпраця вчителя та батьків сприяє досягненню успіхів.

Протягом другого семестру ми використовували бесіди, уникнення необумовленої уваги, тайм-аут, блокування реакції, економія жетонів, підбір індивідуальних карток, інтерактивні технології та вправи, підбір диференційованих завдань, спостереження. Вчитель продовжив ведення щоденника спостереження. В кінці кожного місяця виводилися діаграми для простеження успіху дитини в навчанні та поведінці.

Протягом навчального року відбувалися постійні консультації з психологом та менторами з різних галузей

Упродовж другого семестру прослідковувалися позитивні зміни. Відтак зміни, що відбулися в уподобаннях порядку улюблених предметів, демонструє діаграма (рисунок 1.2)

Рисунок 1.2 Аналіз змін в уподобаннях навчальних предметів респондента

За результатами дослідження ми можемо простежити наступні зміни.

Під час роботи з новими методами ми отримали такі результати:

математика-21%, читання-11%, англійська мова-10%, музичне мистецтво- 12%, фізична культура-11%, українська мова- 15%, дизайн і технології – 8%, образотворче мистецтво- 12%;

Відповідно до змін емоційного відношення дитини до предмета, зазнав змін і рівень якості виконання роботи.

- Час витримки уваги на уроці збільшився.
- Відсоток запису класних робіт 75%.
- Дитина постійно виявляє бажання йти до дошки.
- Поведінка стала відносно стійкою.
- Взаємовідносини в класі учні й однолітків стали кращими.
- Помітний значний розвиток концентрації на завданні.

Лишилось не змінним:

- Дитина виконує діагностування роботи індивідуально.
- Потребує додаткової перерви на уроці (виходить на кілька хвилин під наглядом асистента вчителя в коридор).

Для визначення рівня мотивованості до учіння в кінці року було проведено повторно діагностику за допомогою анкетування за Н.Г. Лусканової.

Підраховуючи бали ми отримали такий результат: 2 рівень 20 балів.

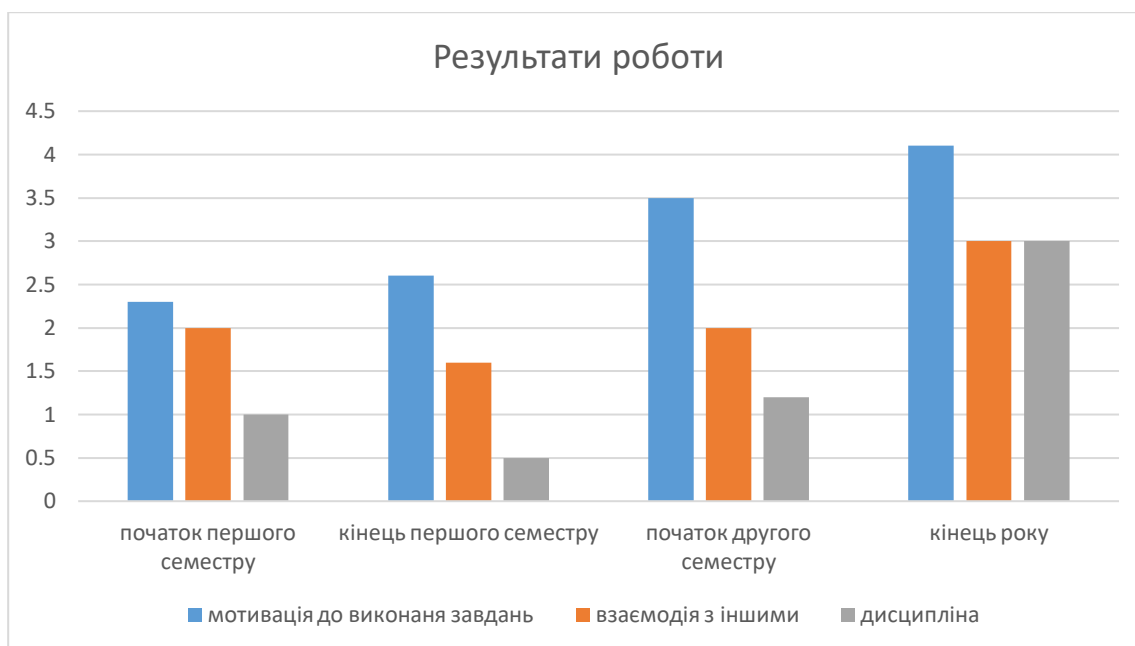
Другий рівень передбачає гарну шкільну мотивацію . Подібні показники має більшість учнів початкових класів, які успішно можуть впоратись з навчальною діяльністю. Цей рівень мотивації є середньою нормою.

Під час роботи вчителя з дитиною з СДУГ для досягнення результатів в першу чергу педагогу варто звернути увагу на :

- Виявлення сильних сторін учнів
- Створення відповідного навчального простору
- Дозволяти рухливу активність під час уроку
- Звертати увагу на стан дитини та реагувати на нього
- Структурувати урок та робити його збалансованим
- Не залишати дитину наодинці із завданнями
- Заохочувати дитину до бажаної поведінки.

Враховуючи діагноз дитини (гіперактивність з дефіцитом уваги) та події, що відбуваються в Україні, умови можна з впевненістю можна казати: що прогресу в заохоченні дитини до бажаної поведінки.

Підсумковий етап дослідження показав такі результати в гістаграмі (рисунок 1.3)

Рисунок 1.3 Результати мотивації учіння-респондента

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що мотивація до учіння учасника експерименту залежить від багатьох факторів: від відповідності організації навчальної діяльності, яка регулюється нормативно-правовими документами, відповідності умов, в яких перебувають учні, навколишнє соціальне середовище, професіоналізм вчителя, бажання співпрацювати батьків та команди супроводу, налагоджена робота вчителя-класовода та асистента вчителя.

Таким чином, упродовж здійсненого нами дослідження було простежено, що в учня з особливими освітніми потребами відбувся відчутний прогрес щодо розвитку позитивної мотивованості до учіння. Провідною ознакою стала зміна його поведінкових та емоційних реакцій на уроках. Виокремлено та виділено найефективніші види діяльності, які позитивно вплинули на предмет дослідження.

Висновок до розділу 1

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок: коли дитина вмотивована до учіння, вона досягне успіхів як в навчанні, так і в соціалізації.

Адже, мотивація учіння є важливою складовою успішного навчання учнів. Саме завдяки правильному вибору типу мотивації, підбору методів, врахуванню всіх особливостей, ми зможемо розвинути в учня здорову довготривалу мотивацію до пізнання нового, саморозвитку, навчання.

Проаналізували та порівняли значення поняття «мотивації». Здійснили порівняльний аналіз внутрішньої та зовнішньої мотивації. Провели дослідження впливу на дитини позитивної та негативної мотивації. Визначили, що лише позитивна мотивація є дійсно ефективною та результативною. Позитивна мотивація сприяє заохоченню дитини до навчання, пізнання світу за власним бажанням.

Здійснили змістовний аналіз нормативно-правового забезпечення, яким оперує вчитель та команда супроводу для забезпечення всіх необхідних, комфортних освітніх умов, які відповідають особливим освітнім потребам дитини. Розглянули які доступні види та форми здобуття освіти є для дітей досліджуваної категорії.

Дуже важливо зазначити, що саме від рівня підтримки дитини залежать організація навчального процесу. Ми проаналізували 5 рівнів підтримки, дослідивши їх спільні та відмінні ознаки. Вони визначаються комплексною оцінкою фахівців ІРЦ чи шкільної команди супроводу - зазвичай дві сторони працюють разом.

Проаналізували основні, на нашу думку, чинники, які впливають на успішність учня, його бажання вчитись, пізнавати світ, взаємодіяти з іншими. До таких чинників ми віднесли: безпечне навколишнє середовище, мультфільми, приклад старших, відеоігри, психофізіологічні особливості, виховання дитини, освітнє середовище.

Здійснили детальний аналіз мультиплікаційних фільмів, які переглядають діти, їх сюжет та довготривалість. Дослідивши дану проблему, ми дійшли висновку, що потрібно обмежити перегляд відео певного змісту для дітей до 3 років, а також дуже детально обирати мультфільми для перегляду дітьми. Адже в дитячому віці діти відтворюють поведінку дорослих, а також улюблених персонажів. Виокремили анімаційні фільми, які сприятимуть розвитку позитивної поведінки дитини, розвитку її сильних сторін особистості, мотивації до учіння.

Всі ці чинники взаємопов'язані, взаємозалежні один від одного. Тому, якщо нам потрібно створити сприятливі умови для розвитку мотивованості дитини з ООП до учіння, нам потрібно рівномірно працювати над кожним чинником. Для цього створюється в закладі освіти команда супроводу, яка допомагає правильно організувати процес навчання, виховання та розвитку учня. Команда постійно працює з батьками учня, дитиною та вчителем. Саме від злагодженої роботи усіх сторін залежить успіх у досягненні спільної мети.

Діагностики улюблених предметів хлопчика, його взаємовідносин в колективі дали нам результати, які стали підґрунтям для розробки практичного кейсу.

Тому вважаємо за потрібне детальніше розглянути психолого-педагогічний інструментарій розвитку мотивації, вправи, інноваційні технології та методи, які ми використовували в роботі з дитиною, яка відноситься до досліджуваної нами категорії.

РОЗДІЛ 2.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

2.1. Роль вчителя інклюзивного класу та учнів у розвитку мотивації учіння в дитини з особливими освітніми потребами.

На наш погляд однією із особливостей розвитку мотивації до учіння учня з особливими освітніми потребами виступатиме роль вчителя. Тому цей параграф буде спрямований на обґрунтування ролі вчителя розвитку мотивації в дітей з ООП та учнівському колективі, в якому перебуває учень.

Саме від рівня його компетентності, мотивації вчителя до роботи з таким учнем залежить швидка адаптація дитини в навчальному середовищі, міцні здорові відносини в колективі, швидкість та якість засвоєння учнем матеріалу.

Пропонуємо розглянути кілька важливих аспектів роботи вчителя.

1. Знайомство вчителя з учнем з особливими освітніми потребами.

Вчитель першим зустрічає учня, коли дитина приходить до школи. Тому дуже важливо вчителю підготуватися до зустрічі з дитиною, щоб забезпечити гарне перше враження в дитини та знайти підхід до неї, щоб надалі налагодити «Контакт»

Що потрібно зробити вчителю перед зустріччю з учнем з ООП? Перш за все це безпосереднє спілкування з батьками. При спілкуванні можна отримати такі дані:

- ✓ Дізнатися про особливості дитини(нозологію).
- ✓ Поцікавитись чим займається майбутній першокласник.
- ✓ Які дії людей викликають в дитини негативну реакцію.
- ✓ Які відносини були в попередньому колективі.
- ✓ Побажання, поради від батьків.

2. Робота вчителя та асистента вчителя.

Після першого знайомства вчитель разом з асистентом вчителя (якщо є) розробляють програму та всю необхідну документацію. Вчителю важливо також враховувати особливості дитини під час підготовки до уроку. Потрібно завжди передбачувати педагогічні проблемні ситуації, які можуть виникнути, підбирати додаткові завдання для учня з ООП, враховуючи рівень знань дитини.

Педагог завжди повинен бути в полі зору учня, слідкувати за своєю поведінкою та висловлюваннями. Дуже важливо правильно підібрати дитині асистента вчителя. Оскільки дуже часто трапляється так, що навіть професіонали своєї справи не можуть знайти підхід до дитини, а це вже може спричинити апатію дитини до навчання, перехід від демократичного типу навчання вчителя до авторитарного.

Не потрібно забувати й про те, що вчитель та асистент - одне ціле. Якщо вони будуть працювати окремо, кожен буде відділяти лише свою частину роботи, тоді це призведе до дисбалансу в навчальному процесі. Від цієї проблеми можуть постраждати: навчальний процес (нездорова конкуренція за увагу та повагу дитини, в пориві якої вчителі не виконуватимуть свою роботу добре, освітній рівень знань учнів знизиться), психологічна атмосфера в класі (діти будуть з небажанням виконувати завдання, можуть розділитись на дві групки, зайнявши позицію когось з учителів, або ж гірше - будуть звинувачувати дитину з ООП в конфліктах їхніх вчителів).

3. Самоосвіта вчителя.

Для якісної роботи в інклюзивному класі потрібно постійно розвиватися, шукати нові методи роботи, проходити курси та стажування, відвідувати консультації вчителів з досвідом роботи. Асистент вчителя повинен відповідально виконувати свої обов'язки, адже від якості підготовки до уроку залежить і рівень зацікавленості учня до навчання.

4. Правильна організація освітнього середовища.

Дуже важливо враховувати психофізіологічні потреби учнів з ООП, створивши їм належні умови навчання в школі: підбір навчальних матеріалів, оформлення класу, правильний вибір оснащення класної кімнати.

5. Створення сприятливого мікроклімату в класі.

Коли дитина приходить в клас, вона потрапляє в нове соціальне середовище, саме на першому етапі знайомства та створення класного колективу вчителів відводиться особлива роль.

Так варто використовувати ігри на знайомства та створення команди, а також варто проводити бесіди з учнями, перегляд різних художніх мультфільмів, які допоможуть запобігти булінгу. Дуже важливо вчасно реагувати на найменші проблемні ситуації, які виникають під час взаємодії між учнями. Важливо донести до дітей, що всі діти мають однакові права і обов'язки.

Якщо дитині з ООП буде комфортно навчатись в шкільному колективі, якщо дитина буде відчувати себе в безпеці, в неї відповідно буде здорова самооцінка і бажання вчитись.

2.2 Психолого-педагогічний інструментарій розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами.

Висока мотивація до навчання - запорука успіху дитини. Дуже важливо вчителю володіти інструментами, за допомогою яких він не лише сформує бажання вчитися в дитини, але і буде підтримувати цю мотивацію протягом всього освітнього процесу.

Для того, щоб вчитель міг краще організувати освітній процес, забезпечити учнів якісним навчанням та вмотивувати їх до опановування знань, йому потрібно добре володіти інформацією про біологічні потреби учнів. Адже ці потреби переходять в мотив і відповідно до нього вже формується та розвивається мотивація. Кожна дитина народжена зі здатністю до пізнання, однак вчитель не завжди може розпізнати потребу учнів, тому вчителю потрібно звернути увагу на основні потреби молодших школярів.

Науковці виділяють такі типи потреб:

- Біологічні потреби: обумовлені необхідністю підтримувати сталість внутрішнього середовища.
- Соціальні потреби: спрямовані на забезпечення взаємодії індивіда з іншими представниками свого виду.
- Ідеальні потреби: становлять біологічно зумовлену основу для саморозвитку індивіда.
- потрібно розглянути стадії життєвого шляху за Е. Еріксоном.

До 1 року - довіра проти недовіра.

Якщо в дитини не сформована довіра до 1 року – коли дитина йде до школи в неї не має почуття безпеки. Дитина важко соціалізується, не довіряє вчителю.

1-3 роки – незалежність проти невпевненості.

Якщо в цьому віці не формується незалежність, впевненість «Я зможу» – в неї виникає невпевненість.

3-5 років - ініціативність проти почуття провини.

Якщо батьки не дозволяють проявити дитині ініціативність, зацікавленість - дитина втрачає мотивацію до пізнання, в неї виникає страх щось робити без дорослих.

6-12 років - успішність проти комплексу меншовартості.

Якщо в дитини в цей період постійна критика, їй не дають відчувати успішність, - навчання в дитини втрачає сенс. Тому дуже важливо розвивати мотивацію до навчання з ранніх дитячих років.

Приходячи до школи, вчитель проводить діагностику рівня готовності учнів до школи, під час якої може визначити і рівень мотивації учнів до пізнання.

Так, вивчаючи роботи науковців з даної проблеми, ми побачили, що доктор пед. наук, доцент кафедри фізики Херсонського університету В. Шарко виділяє два види мотивації дітей на уроках: зацікавленість змістом навчального матеріалу (новизна повідомлення), зацікавленість процесом навчання (те, яким методом подається інформація)

Дуже важливо усвідомити вчителеві, що саме від його підготовки до уроків, креативності подання матеріалу, залежить стійкість уваги та рівень зацікавленістю до вивчення предмета учнем. Перед педагогом постає питання: як організувати навчальний процес не лише методично правильно, але й цікаво.

Пропонуємо кілька методів для розвитку мотивованості в учнів з ООП.

- Бесіда.

Під час вступної бесіди вчитель на уроці активізує знання учнів, які пов'язані з новою темою, опираючись на досвід дітей, а також вказує на практичне значення теми, яку вивчають на уроці.

- Створення проблемних ситуацій.

Під час створення проблемної ситуації вчитель може поставити дітям запитання, відповідь на яке вони можуть отримати, лише ознайомившись з темою. Також варто використовувати демонстрацію експерименту. На уроці під час створення проблемної ситуації, дуже важливо продіагностувати рівень знань усіх учнів, допомогти їм встановити внутрішні і міжпредметні зв'язки. Важливо постійно підтримувати з дітьми діалог, особливу увагу звернути на дітей з ООП. Як

показує практика, саме даний етап уроку є ключовим в зосередженні уваги дитини.

- Опрацювання текстів та періодичних видань.

На початку уроку вчитель може роздати дітям періодичні видання, в яких міститься інформація, яка безпосередньо стосується теми уроку. Також можна запропонувати творчу дослідницьку роботу, завдання на випередження – наприклад, підготувати цікаві факти про тварин. Таким чином, ми не лише зацікавимо дитину до вивчення теми, адже вони будуть відчувати себе в ролі вчителя, але й зможемо реалізувати самостійну дослідницьку роботу учнів. Під час організації такого виду роботи, важливо звернути увагу на організацію класного колективу та підтримку дитини, що виступає. Як варіація такої роботи, можна дати дитині з ООП підготувати (в залежності від можливостей дитини) презентацію, малюнок, підібрати вірш, статтю з періодичних видань.

Як показала практика, «Миколка» не може довго зосереджувати увагу на уроці, однак дуже любить виступати перед публікою (потребує уваги інших). Тому вивчаючи складну тему, вчитель намагався використовувати цікаві завдання на випередження, і при поданні нового навчального матеріалу на уроці, виділяв час для виступу цьому хлопчику. Таким чином дитина поки чекає на свій виступ зосереджує увагу на поясненні вчителя, а коли педагог помічає, що увага стає нестійкою, запрошує до виступу дитину, або ж його однолітків. Діти легше сприймають інформацію від своїх однокласників, тому завжди з нетерпінням чекають на свої виступи або ж доповіді однокласників.

- Виготовлення саморобних посібників.

Практикуємо використання таких методів роботи на етапі закріплення вивченого матеріалу. Можна запропонувати дітям створити самостійно, опираючись на інформацію, яку вони вивчили на уроці (загадки, ребуси, кросворди), створити оповідання, малюнки, творчі сценки до теми.

Запропонувати можна також виготовлення об'ємних моделей, схем до вивчених тем. Під час організації такого виду роботи, варто об'єднувати дітей в групи та пари.

Важливо зауважити, що дітки з ООП не завжди вміють працювати в групах. Наприклад наш учасник експерименту не вміє працювати в групі, у нього виражені лише лідерські якості, він любить керувати роботою, але не вміє співпрацювати з іншими, тому доводиться готувати диференційовані завдання.

- Казкотерапія.

Саме аналізуючи дії героїв казок, діти можуть легше зрозуміти правила поведінки та засвоїти інформацію. Через аналіз поведінки головних героїв ми можемо також безпосередньо корегувати поведінку учнів.

- Створення ситуації успіху.

На наш погляд, це один з найбільш ефективних прийомів.

Як зазначає О.О.Малінка, ситуація успіху – це ситуація, що цілеспрямовано створюється викладачем для досягнення учнем навчального результату передбаченим навчальною програмою, який оцінюється нею як успішний і учень переживає його як особистісне та соціально значуще досягнення.

Як показує практика, вчителів набагато складніше працювати з учнями з низькою самооцінкою і мотивацією до навчання, і як наслідок - такі дітки важко засвоюють матеріал. Важливо показати учням, що все нове, що вони будуть пізнавати, засноване на вже вивченому матеріалі. Також потрібно пам'ятати про диференційований, індивідуальний підхід. Не можна давати учням з низьким рівнем знань завдання складного рівня і навпаки. Діти повинні вміти реально оцінювати свої знання. Так під час навчання, для учнів даного класу було розроблено завдання, які стосуються однієї теми, однак, мали різний рівень складності. Учневі з ООП розроблялися завдання з урахуванням особливостей дитини. Також варто ознайомити дітей з критеріями оцінювання роботи, таким чином вони будуть мати орієнтир, своєрідні напрямки роботи.

Важливо не забувати про похвалу дитини за її досягнення та найменші перемоги. Підтримувати дитину можна і формувальними судженнями, які ми висловлюємо учням, або ж записуємо в зошит під виконаною письмовою роботою. Такий прийом виправдовує себе, оскільки діти починають вірити в себе, у власні

сили. Важливо не порівнювати дитину з іншими, а лише з її власними здобутками в навчанні.

Труднощі у вивченні нової теми можуть бути спричинені неправильним підбором вчителем матеріалу - він може бути важким у розумінні, насичений багатьма незрозумілими словами (складними термінами). Урок може бути насичений одноманітною роботою, це також впливає на зниження зацікавленості усіх учнів. Тому враховуючи всі вище вказані недоліки потрібно доступно пояснювати терміни учням (за допомогою різних способів: бесіда, виведений текст на мультимедії, малюнки), просте і доступне пояснення, яке супроводжується наочністю, дослідями, відеоматеріалами. Потрібно пам'ятати про логічний зв'язок між частинами уроку. Якщо матеріал буде підкріплений чіткими конкретними ілюстраціями, схемами, моделями, практичними вправами, словесними прикладами, близькими до життєвого досвіду учнів, то він стає доступним, зрозумілим для дітей і викликає інтерес до предмета. А якщо в учня є ще й успіхи у вивченні даного предмета дитина відчуває радість у пізнанні нового – і у неї виникає мотивація до поглибленого вивчення даної теми чи дисципліни в цілому, до відвідування навчального закладу.

Одним із найактуальніших допоміжних засобів створення ситуації успіху є перегляд мультфільмів.

Радимо для перегляду з дітками в інклюзивному класі наступні мультфільми:

1. «Балерина» – мультіплікаційний фільм про віру в свою мрію і віру в себе, про довіру, внутрішню силу та силу волі, про пізнання себе, своїх дій, про заклик займатися улюбленою справою.
2. «Панда кунг-фу» – мультфільм, що дозволяє дитині усвідомити, унікальність, неповторність кожної людини. Змушує розуміти, що кожен має талант і вміння щось робити неповторно. Також його можна використовувати на уроках під час вивчення теми «Дружба». Можемо рекомендувати переглянути дану стрічку учням разом з батьками, адже саме тут зображено найтонші грані батьківського виховання. Головна мета перегляду мультфільму дорослими - це усвідомлення того, що їх дитина особистість, яка здатна до самопізнання, саморозвитку.

Потрібно сприймати своїх дітей такими, як вони є, дозволяючи їм робити вибір свого майбутнього самостійно.

Приклади інших мультфільмів, які сприятимуть кращому пізнанню дитини власного «Я», сприятимуть мотивації дитини до навчання розміщено у Додатку Е.

- **«Я-концепція»**

Використання проектних методів, прав спрямованих на створення умов для мотивації учня до самопізнання, особистісного росту, реалізації власної «Я-концепції», засвоєння різноманітних засобів пізнання та дослідження світу. У дітей із особливими освітніми потребами наявна низка порушень, які значно ускладнюють реалізацію різних видів навчальної діяльності:

- недорозвинення дрібної моторики;
- порушення зорово-рухової координації;
- розлади уваги, уяви, різних операцій мислення;
- низький рівень навчальної мотивації.

Пропонуємо вам розглянути додаткові вправи та техніки, які мотивують дітей з ООП до навчання.

«Вчора і сьогодні».

Учням в кінці дня пропонується пригадати, що вони зробили вчора, які успіхи в них були, чого вони досягли, та порівняти результати свого розвитку із сьогоднішніми «вчора-сьогодні». Виокремлюють зміни, що відбулися. Описують свою радість від позитивних змін.

«Хороші вчинки».

На аркуші паперу пропонується записати 3 гарні вчинки, які вони зробили упродовж останнього тижня. Згодом завдання ускладнюємо, пропонуючи обмежитись тільки шкільним життям, згодом – успіхами в навчанні. Потім по черзі прочитати написане. Інші учасники мають похвалити однокласника за добрі вчинки.

«Сходинок успішного учня».

Дана вправа стане в пригоді вчителю для відслідкування вподобань учнів. Учням роздаються картки із зображенням сходинок, на яких вказані навчальні

предмети і пропонується розмістити уроки в порядку від найулюбленішого, найважливішого на думку дитини. Після виконання вправи вибір дітей проговорюється.

«Хочу бути».

На дошці прикріплені картки з різними рисами характеру, якостями, властивими дитині. Учням потрібно по черзі підійти до дошки та обрати ту рису характеру, якої на їхню думку їм не вистачає.

Риси: розумний, слухняний, чесний, нечемний, спокійний, наполегливий, крикливий, неслухняний, веселий, допомагати іншим, неуважний, старанний, неохайний, доброзичливий, вихований, галасливий, сумний тощо.

«Я можу. Я хочу. Я буду»

Вчитель роздає дітям заготовлені аркуші паперу, які заздалегідь розграфлено на 3 частини. Усім учасникам пропонується продовжити подані речення.

хочу

я хочу в школі ...

я хочу вдома ...

я хочу з друзями ...

треба

мені в школі треба...

мені вдома треба...

мені з друзями треба...

можу

я можу в школі ...

я можу вдома ...

я можу з друзями ...

Детальний інструментарій вправ подано в Додатку Є.

Таким чином, застосування вище вказаного інструментарію вчителем, сприятиме не лише створенню умов, для становлення дитини, як особистості, пізнання свого «Я», але сприятиме розвитку рівня мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі.

2.3 Застосування ІКТ для розвитку мотивації учіння в дитини з особливими освітніми потребами.

Створення умов, які сприятимуть підвищенню навчальних досягнень учнів, та розвитку мотивації дитини з ООП до учіння є надзвичайно важливою основою в роботі вчителя. В наш час через військові дії, багато учнів перебувають на дистанційній формі навчання, або ж взагалі виїхали за кордон та навчаються на дистанційно-асинхронній формі, тому перед вчителем постав новий виклик: як забезпечити належні умови навчання за допомогою цифрових технологій.

Кожного дня життя нам кидає нові виклики і нам потрібно бути до них готовими. Для того, щоб зробити якісним навчання учнів та досягнення ними високих результатів, підвищення мотивації до учіння не достатньо лише традиційних методів навчання, потрібно рухатися в ногу з часом, застосовувати новітні цифрові технології. Дані технології будуть легкими та ефективними у використанні, як під час дистанційної, так і очної форми навчання. Однак, важливо зазначити, що жодна платформа не замінить живого спілкування вчителя та учня, вона є лише допоміжним інструментом в руках наставника дитини. Тому, щоб забезпечити відповідне навчання в умовах дистанції, потрібно враховувати різні аспекти і особливості дитини, підлаштовувати під неї засоби, співпрацювати з батьками, а найголовніше - вірити у свого вихованця, надихати його та змусити його повірити в себе.

Саме цифрові технології, як одна з педагогічних умов, дають можливість зробити навчальний процес диференційованим та особистісно зорієнтованим, мобільним. Тому, проаналізувавши наш практичний досвід, нам вдалося виділити найбільш ефективні, на нашу думку, платформи, які стануть легкими у користуванні всім.

Зокрема для кращого запам'ятовування навчального матеріалу та створення ситуації успіху, досить часто ми використовуємо під час очного навчання різноманітні ігри. Адже саме гра виступає інструментом, під час використання якого дитина легше сприймає інформацію, з цікавістю застосовує знання на

практиці. Саме за допомогою ігрових ситуацій, ми можемо пришвидшити процес адаптації дитини з ООП, навчити виконувати прості побутові дії. А чи можливо досягти такого ж успіху у навчанні дітей під час онлайн навчання? Так, ми виділили такі платформи, які стануть незамінним помічником вчителя, а найголовніше- їх можна використовувати, як під час очної, так і дистанційної форми навчання.

Learningapps - ця програма дає можливість створювати вправи різних типів на потрібну тему, або користуватися готовими. До того, ж варіативність завдань допоможе дитині легко засвоїти тему, навчитися виконувати завдання різних типів. Особливістю даного сайту, є те, що під час обрання неправильного варіанта завжди з'являється пояснення, чому саме ця відповідь є помилковою, та мотиваційне судження.

Classcraft –онлайн платформа, де уроки створюються у формі квесту: діти обирають свого героя (героя відеогри) та проходять у команді місію (тему уроку). Навчання спрямоване на самостійне засвоєння знань учнями за допомогою створення проблемних ситуацій. Також на платформі наявні відеоуроки з покроковими інструкціями. В *Classcraft* міститься велика бібліотека готових квестів, створених іншими педагогами, кожен з яких можна імпортувати у власний обліковий запис та редагувати.

Якщо дитині з ООП важко адаптуватися в навчальному колективі, то саме в цій грі дитина може себе проявити.

Дитячі ігри на платформі ПлюсПлюс - це безкоштовна платформа, яка сприяє розвитку уваги, пам'яті, розвитку концентрації на одній справі.

Іноді дітям з особливими освітніми потребами необхідно допомогти освоїти звичайні справи, наприклад, вміння доглядати за собою, складати речі, оплачувати свої покупки в магазині, за допомогою звичайного пояснення зробити це дуже важко, тому пропонуємо наступні платформи, при роботі з якими учень легко в ігровій формі зрозуміє і навчиться виконувати ці дії.

Igru.com.ua – на даній платформі ми зможемо знайти різноманітні ігри для різних вікових категорій. Особливістю даного сайту є те, що він безкоштовний, легкий у використанні. Зокрема саме тут є такі ігри:

- для соціалізації: «Дитячий садок», «Друзі»,
- для освоєння навичок догляду за собою та самообслуговування: «Догляд за котиком», «Догляд за немовлятком», «Одягалки», де дитині потрібно підібрати одяг герою відповідно до теми, «Кафе» (дитина вчиться розраховуватися за послуги, та обслуговувати інших), «Студія макіяжу» (різноманітні варіації цієї гри, де дитина здобуває навички наносити макіяж), «Прибирання» (також різні види вправ, спрямованих на освоєння учнем практичних навичок домогосподарства).

Дуже важливо залучати дітей з особливими освітніми потребами до творчого навчального процесу, дати усвідомити їй, що вона - частина суспільства, важлива складова класного колективу, адже це стане одним з важливих стержнів розвитку мотивації дитини до навчання. Досить часто вчитель може зіштовхнутися з такою проблемою: під час підготовки відеопривітання класу, дитина не хоче зніматися, або ж боїться. Дуже важливо допомогти дитині подолати цей страх, але якщо не вдається, то потрібно залучити її в процес роботи над відео: монтування відео, створення графічного дизайну титульної сторінки, дати можливість стати відеооператором та відзняти кілька кадрів.

Для обробки відео та графічного дизайну підійдуть такі платформи: **Magisto, VideoToolbox, Kizoa.**

Дуже важливо підтримувати зоровий контакт під час навчання, та спілкування онлайн, для цього ми можемо використати такі платформи: Google meet та Zoom, Skype, Webinar. TrueConf.

В ході дослідження був здійснений порівняльний аналіз програм, що забезпечують відеозв'язок між учнем та педагогом, а саме : Google, meet та Zoom. В ході якого були виділенні сильні та слабкі сторони кожної програми (Додаток Ж).

Серед вказаних позитивних і негативних рис, хочемо зазначити, що обидві ці платформи мають дуже важливу особливість - ПРОРЕКЛАМОВАНІСТЬ. Вони є

популярними та розрекламованими, тому дуже багато учасників навчального процесу ними користуються. Хотілося б зазначити, що є досить багато програм, які є менш розрекламованими, однак надзвичайно функціональні і мають такі риси, яких ми не знаходимо у вище вказаних платформах. Вони є не достатньо популярними, а отже не настільки апробованими.

Blackboard - додаток для інтерактивного навчання, створення начальних груп і обміну знаннями.

CenturyTech – платформа з інструментами для дистанційного навчання.

ClassDojo - це комунікаційна платформа для школи, яку вчителі, учні та батьки використовують для дистанційного навчання у школі.

Seesaw – платформа для створення цифрових навчальних портфелів та навчальних ресурсів.

Duolingo- це сервіс для вивчення англійської за допомогою інтерактивних вправ з елементами гри.

Matific- безкоштовний ресурс для вивчення математики в ігровій формі для учнів 1-6 класів.

IDroo- Віртуальна дошка для роботи з учнями (інтерфейс тільки англійською). У безкоштовній версії є можливість малювати геометричні фігури, лінії, додавати текст і спілкуватися в чаті.

Пропоную розглянути прийоми, використання яких сприятиме мотивації учнів з ООП під час навчального процесу.

Таблиця 2.1

Аналіз використаних прийомів роботи, що сприяють мотивації учіння

	Назва прийому	Позитивні риси	Негативні риси
1	«Жетони» Запровадження жетонів за виконане завдання, або ж за те,	Дитина стала більш дисциплінованою,	Швидко звик. Даний прийом був ефективним лише рік. Дитина втратила

	що дитина не порушує дисципліну (для дитини).	Кількість виконаних робіт збільшилась.	зацікавленість до жетонів.
2	«Ігровий куточок для всіх» Перепустку до ігрового куточка здобувають на уроці. (для всіх учнів)	З'явилась мотивація першим виконати завдання. Менше відвідує ігровий куточок на уроці.	Звикла дитина не одразу. Дуже емоційно спочатку реагував.
3	«Який я можу бути?» Показ зображення в дзеркало виразу обличчя дитини під час істерики	Дитина швидко перемикає увагу, заспокоюється. (після 4 спроби)	Перші спроби були не вдалим, дитина різко реагувала, агресивно себе поводи́ла, вибивала з рук дзеркало.
4	«Вільний коридор» Можливість виходити за потреби на уроці в коридор. (з асистентом вчителя)	Швидке переключення уваги дитини знімання перевтоми збереження цілісності навчального процесу для всіх інших дітей.	Дитина швидко звикла, за допомогою маніпуляцій використовувала цю можливість, щоб побігати по коридорі. Забігала в клас до інших учнів.

5	«МИ один клас» Можливість всім погудіти пошепки, коли дитина з ООП кричить на уроці»	Швидке переключення уваги дитини. Миттєва зупинка істерики.	-
6	Колесо фортуни	За допомогою цієї програми можна викликати дітей до дошки, це зробить навчальний процес цікавішим. Вибір випадковий, отже, не залежить ні від вчителя, ні від кого-небудь ще.	Якщо ім'я дитини не випадає на колесі фортуни під час виконання завдання - дитина засмучується, ображається і зникає мотивація працювати далі (на 10хв)

Більш розширену таблицю з детальним порівняльним аналізом прийомів роботи ми подали в Додатку 3.

Важливо зазначити, що під час спостереження з поведінкою дитини ми виділяли сильні і слабкі сторони дитини, виокремлювали його вподобання. Опираючись на отриманні дані, ми створювали інтерактивні завдання (додаток И), формували оптимальний план уроку з урахуванням особливостей усіх учнів, особливу увагу приділяючи завданням які буде виконувати дитина з ООП.

Отже, під час дослідження ми побачили та виокремили дуже важливі фактори, які впливали на дії дитини та якість виконання завдань.

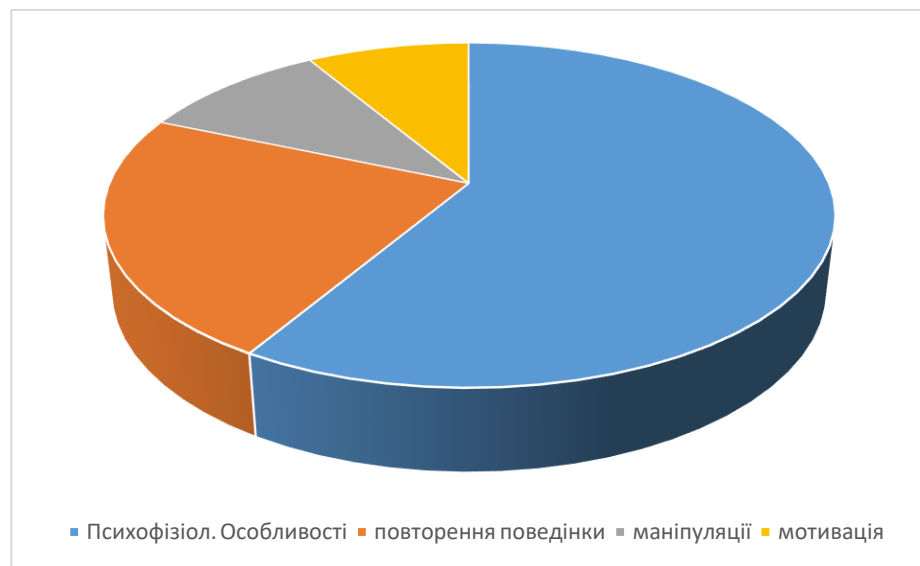
Фактори, які вплинули на розвиток такої чітко-вираженої поведінки дитини під час перебування дитини в навчальному закладі (рисунок 2.1):

59% - психофізіологічні особливості дитини (нозологія);

23% - дитина побачила, що її поведінку почали копіювати інші, отже сформувалась позиція Лідера;

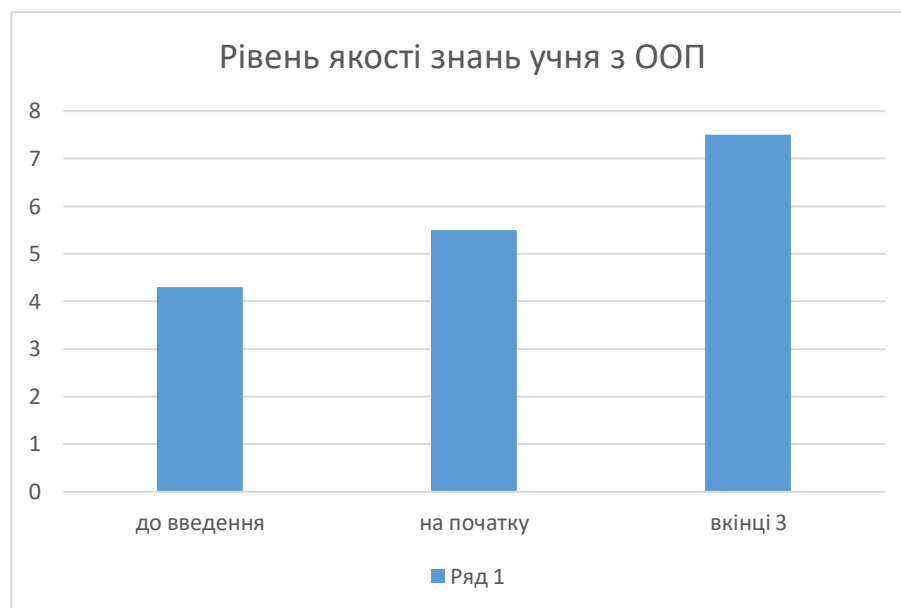
10%- маніпуляції дитини, для задоволення своїх бажань;

10%- втрата мотивації, через невдачі та часті пропуски дитини школи.

Рисунок 2.1. Фактори, які впливають на розвиток подібної поведінки дитини

Також ми порівняли якість знань нашого респондента до введення інноваційних прийомів роботи та після. Отримані результати висвітлили в діаграмі (рис.2.2). Ми можемо прослідкувати значний прогрес в якості знань учня та його поведінки.

Рисунок 2.2. Результати навчання учня

Як бачимо, з введенням та використанням різноманітних інноваційних методів і прийомів, які постійно чергувалися – рівень знань учня став кращим. Наголошуємо на тому, що дані змінювались дуже часто, адже дитина багато пропускала школу, відповідно відставала у вивченні програми, тому доводилось проводити індивідуальні заняття, які тривали не більше 30 хвилин з перервою 10 хвилин. (тривалість заняття коливалась і залежала від рівня стійкості уваги дитини та її самопочуття).

Саме використання інноваційних методів і прийомів роботи допомогло зробити навчання більш результативним. Інноваційні технології, які ми рекомендуємо використовувати на уроках:

- Технологію критичного мислення.
- Технології індуктивного навчання
- Ігрові технології.
- Технології особистісно-орієнтованого навчання.
- Проектна технологія.
- Технологія проблемного навчання.
- Інформаційно-комп'ютерні технології .

Інноваційні методи, які дозволять оптимізувати роботу учнів на уроці:

- Ведення портфоліо учнів.
- Проектно-самостійна робота.
- Учень-вчитель.
- Крісло автора.
- Кулька думок.

Досліджуючи, проблему, ми не знайшли оптимальних засобів, які б були ефективними для нашого респондента, тому довелося розробити авторські вправи для формування та розвитку мотивації в дитини з особливими освітніми потребами. Для зразка подаємо коротку характеристику вправи «Я можу, я вмію»

- «Я можу, я вмію»

Перед дитиною ставляться сходинки, і дитина, піднімаючись вгору має повторювати: «Я можу», відповідаючи а запитання вчителя.

- Якщо ти станеш на сходинку, ти зможеш бути вище за мене? (я можу)
- Ти можеш гратися з друзями (я можу)
- Ти можеш гарно сьогодні себе поводити (я можу)

Кількість запитань залежить від вчителя та мети, яку він поставив.

Ми побачили, що дитина стала впевненішою, зникає звичка говорити «Я не можу».

Пропонуємо вам наступну вправу «Визнач рівень проблеми», для неї нам необхідно буде встановити емпатійний зв'язок з учнем.

Дана вправа дозволяє швидко вгамувати нестримний прояв емоцій дитини (істеріку) та переключити увагу дитини на іншу дію.

Коли в дитини відбувається емоційний сплеск, потрібно встановити зоровий контакт з дитиною, поцікавитись що трапилось. Коли дитина розповіла, що саме її потурбувало, визначаємо разом з дитиною «рівень» проблеми за допомогою питань:

Скажи, будь ласка, ми можемо вирішити цю проблему?

Ця проблема велика/середня/маленька/?

Якщо відповідь: «маленька» - разом з дитиною проговорюємо ляхи її вирішення. Також можна додати: «Якщо це маленька проблема- її можна легко виправити, тому плакати не потрібно.....»

Якщо відповідь – «середня» - аналогічні дії, тільки тепер ми також пропонуємо шляхи для її вирішення.

Якщо відповідь – «велика», потрібно забрати суб'єкт, який викликає у дитини негативну реакцію, і як в попередніх випадках шукаємо ляхи її вирішення.

З практичного досвід можемо стверджувати, що дана вправа стає ефективною після 5 використання. Дитина заспокоюється, і вчиться самостійно вирішувати свої проблеми.

- Вправа «Джунглі»

Дана вправа допоможе організувати роботу дітей на уроці. Дуже часто ми можемо стикнутися з тим, що учень з ООП може ходити по класі, відволікаючи своїми діями однокласників. Щоб зберегти увагу учнів та утримати її. Для цього пропонуємо учням на хвилину уявити, що ми в джунглях і потрібно знайти безпечне місце для привалу, але щоб не привернути на себе увагу хижих тварин, пересуватися потрібно максимально тихо. Вчитель промовляє: «Я повернусь до вас спиною, покажу якусь кількість пальців. Потім буду вести відлік (до трьох або до п'яти), після чого різко повертаюся до вас. Коли я повернусь, всі повинні сидіти на місцях».

Дана вправа буде ефективна після 2-х тижнів систематичного використання.

- «Колесо емоцій»

Дана вправа допоможе дитині вивчити свої емоції. Дитині дається дзеркало і їй потрібно показати емоцію (страх, сором, щастя, сум) та вивчити будову м'язів

обличчя за анатомічним атласом. Так дитина навчиться розпізнавати емоції, і при сплеску емоцій в дитини ми зможемо використати цю вправу, як основу для заспокоєння дитини.

«Погодуй клоуна»

Перед дитиною вчитель кладе кишеньку із зображенням клоуна (можна різну варіацію тварин) та по порядку розкладений відривний розклад. Наприкінці уроку, дитина відриває карточку із назвою предмета, який закінчився та кладе до кишеньки.

Дана вправа допомагає зняти тривожність в дитини та відслідковувати порядок уроків. Також, даний варіант вправи можна використовувати для послідовного виконання завдань учнем.

2.4 Методичні рекомендації розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі.

Дуже важливо розвивати мотивацію в учнів до учіння ще з перших днів перебування дитини в школі. Як це зробити так, щоб стати для дитини справжнім другом і наставником? Як врахувати всі особливі потреби учня? Як зробити навчальний процес оптимальним та результативним для всіх учнів класу?

Пропонуємо вам практичні поради для розвитку мотивованості до учіння дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі:

- ✚ Встановлюйте, підтримуйте та відновлюйте стосунки.

Чим міцніші стосунки, тим краще ми розуміємо наших учнів, тим більше знань і доброї волі ми маємо використовувати, коли ситуація стає важкою.

- ✚ Тримайте постійний зв'язок з батьками, пам'ятайте: ви з ними одна команда, і лише працюючи разом, ви зможете досягнути успіху.

- ✚ Пам'ятайте: ви не одні, у вас є команда супроводу, яка допоможе у вирішенні проблемних ситуацій.

- ✚ Дитині потрібна підтримка, а не співчуття.

Часто вчителі проявляють лише співчуття до дитини з ООП, жаліючи її піддаються її маніпуляціям, «закривають очі» на пропуски та невиконані завдання. На жаль, часто це призводить того, що вчитель починає по-особливому ставитись до цієї дитини, інші учні це помічають, і як наслідок - втрата авторитету вчителя.

- ✚ Вчитель навчає та виховує в школі.

Проблема з якою зустрічаються молоді спеціалісти - вони хочуть для дитини як найкраще: зробити роботу замість батьків. Нажаль, ця добра справа може перерости у швидке вигорання вчителя, зневіри у своїх силах.

- ✚ Підготовка до уроків.

Змістовна детальна підготовка матеріалів до наступного навчального дня, допоможе вчителеві методично вірно здійснити навчання.

Введення щоденника спостережень

Щоденне відслідковування прогресу дитини, її уподобань, реакцій під час виникнення проблемних ситуацій - є безцінними матеріалами. Адже, якщо опиратися на них, ми зможемо не лише відслідковувати прогрес дитини, чи регрес, але й маємо можливість бачити ефективність лікування дитини, таким чином, ми будемо діяти в команді: вчитель - асистент вчителя – батьки - команда супроводу - лікарі.

Оптимізувати робоче місце учня, мінімізувати фактори, які відволікають дитину від навчання.

Всі діти рівні - всі талановиті

Вчитель повинен не зациклювати свою увагу та увагу учнів на особливих потребах дитини з ООП. Ми маємо показати дитині, що вона здібна та талановита, підтримувати її в роботі. Залучати до участі в різноманітних проектах, конкурсах, заходах. Показати дитині, що вона є важливим членом команди та невід’ємною частиною соціуму. Коли дитині буде комфортно перебувати в колективі в класі - у неї відповідно буде бажання іти до школи, здобувати знання.

Детальне вивчення всіх нормативних документів.

Підбір асистента вчителя, який дійсно їй підходить.

Яким би висококваліфікованим професіоналом не був би вчитель, він не завжди може знайти спільну мову з дитиною з ООП. Наприклад темперамент нашого асистента не подобався «Миколові», на основі цього відбувалися конфліктні ситуації. Відповідно коли учневі не подобається вчитель, він не має бажання йти до школи.

Не бійтеся експериментувати та імпровізувати.

Досить часто діти з ООП можуть на уроці поставити вчителя в незручне становище питанням чи поведінкою. І зовсім не важливо чи це звичайний урок, чи відкритий, вчитель має проявити свої професійні вміння.

Не здавайтеся, вірте в себе і в своїх дітей

Діти все відчують, коли вчитель зневірився в своїй роботі (з різних причин: не достатній багаж знань, вигорання, перебирання на себе ролі рятувальника, розчарування в своїй роботі, не командна робота з іншими учасниками навчального процесу....) його продуктивність стає меншою, діти відчують, що змінюється ставлення до них, вони бачать зміну виразу обличчя вчителя та тембру голосу. Відповідно зникає мотивація у вчителя - зникає мотивація в учнів.

Що потрібно робити, щоб умови, створенні вчителем були дієвими:

1. Підготувати карточки - підказки з алгоритмом дій (наприклад, підготовка до уроків) це сприяє розвитку навички самообслуговування, а отже, дитина буде більш зібраною на уроці і не буде відвлікатися.
2. Застосування вправ на розвиток вміння, що допоможуть подолати стреси.

Дуже часто дитина імпульсивно, бурхливо реагує на звичайні вчинки однокласників, чи навіть власні невдачі. Саме такі вправи сприятимуть розвитку вміння контролювати свої дії в стресових ситуаціях - і як наслідок мотивація до навчання дитини з ООП буде лише зростати.

3. Залучати дитину до конкурсів. Вчитель повинен сам або за допомогою бесіди з батьками виявляти і розвивати творчі здібності дитини. Саме це допоможе побачити дитині свої особливі таланти, дозволить повірити в себе, допоможе самореалізуватися в класному колективі.

4. Під час занять розвивати зорове, слухове, тактильне сприйняття за допомогою гри. На уроках практикуємо використання видозмінених завдань, які відповідають темі уроку, рівню знань дитини та рівню підтримки. Це допомагає працювати в звичайному режимі з дитиною на уроці. Адже дуже часто завдання бувають

непосильними дитині з ООП або ж нецікавими, як наслідок - дитина не має бажання виконувати завдання, втрачає інтерес до пізнання, через невдачі і успішність дитини знтжується.

5 Створення у класній кімнаті середовища емоційної безпеки:

❖ Виховуйте дітей в атмосфері любові, поваги та добра.

Під час дослідження було проведено чимало різних бесід, ігор для об'єднання колективу класу. Оскільки в дитини з особливими освітніми потребами важко проходить соціалізація (через постійні пропуски школи) в класі йому досить важко ладнайти з друзями, тому застосовувалися такі ігри «За що мене люблять?», «Хто мій друг», «Чим я особливий» та ін.

❖ Дотримуйтесь постійного режиму дня.

Дуже важливо під час перебування дитини в школі та вдома дотримуватись чіткого графіка роботи, це допоможе дитині бути більш організованим, не розсіяним, що в свою чергу призведе до покращення результатів навчання. Для цього потрібно узгодити роботу з батьками та працювати, разом.

❖ Потрібно позбавитись усіх чинників, що можуть спричинити у дитини страх чи негативну емоційну реакцію.

Дитина з ООП, яка була об'єктом дослідження дуже яскраво виражала свої емоції на різні подразники: шум, висока частота в музичних композиціях (мультфільмів), поведінка та слова інших учнів. Оскільки дитина має задатки перфекціоніста, то ж якщо будь яка річ стояла не на своєму місці все це супроводжувалося істерикою.

Важливою умовою створення мотивації дитини до навчання є ставлення вчителя до дитини. Навчаючи дитину з особливими потребами, педагогу треба навчитися:

- поважати свого учня;
- сприймати його таким, який він є;

- дозволяти йому бути собою;
- хвалити (за успіхи) і заохочувати до пізнання нового;
- стимулювати до дії через гру, приклад, який буде опиратися на раніше зроблені дитиною справи;
- розмовляти з дитиною спокійно, з витримкою, не перебивати;
- спостерігати за його результатами та наголошувати йому на успіхах у навчанні;
- підкреслювати сильні риси, допомогти не соромитись своїх особливостей, прийняти їх;
- впливати на дитину проханням - це найефективніший спосіб давати їй вказівки до дії;
- важливо допомогти дитині усвідомити, що в неї є підтримка, і вона все зможе.

Авторські поради та вправи, розроблені методи роботи, допоможуть краще організувати освітній процес, який сприятиме створенню всіх необхідних умов для розвитку рівня мотивованості дитини з особливими освітніми потребами до учіння в інклюзивному класі.

Висновок до розділу 2

У результаті наукового дослідження в цьому розділі нами було виділено педагогічні умови, інноваційні технології, вправи, методи роботи, які сприятимуть розвитку мотивованості до учіння дитини з особливими освітніми потребами.

Вчитель завжди повинен бути в полі зору учня, слідкувати за своєю поведінкою та висловлюваннями. Дуже важливо правильно підібрати дитині асистента вчителя.

Висока мотивація до навчання-запорука успіху дитини. Дуже важливо вчителю володіти інструментами в роботі за допомогою яких, він не лише сформує бажання вчитися в дитини, але і буде підтримувати цю мотивацію протягом всього освітнього процесу.

Виділивши та проаналізувавши потреби учнів: біологічні, соціальні, ідеальні, ми дійшли висновку, що саме дослідивши потреби учнів, вчитель зможе правильно підібрати методи роботи відповідно до уподобань учнів, а це сприятиме розвитку зацікавленості дитини до пізнання.

Розглянувши стадії життєвого розвитку за Еріксоном, стає очевидним, що мотивація до учіння учня залежить від умов виховання дитини від народження. Саме психологічне становлення дитини, її вчинки та дії мають причини та гуртуються на попередньому досвіді.

Також, варто зауважити, що успішне навчання, довготривала зацікавленість в учня буде лише тоді, коли вчитель методично-вірно побудує урок, добираючи ті додаткові матеріали, які сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу. А дотримання всіх нормативних норм вчителем дозволить йому зробити урок продуктивнішим. Як бачимо перед вчителем та його асистентом виникають багато викликів.

Виділили та проаналізували найдієвіше методи роботи з дитиною з ООП, які сприятимуть розвитку мотивованості учня.

Оскільки ми живемо в час технологічного прогресу, ми здійснили детальний аналіз програм, які допоможуть зробити навчання більш доступним та цікавішим. Ми довели, що використання деяких комп'ютерних програм ігрового напрямлення,

можуть допомогти дитині краще розвинути побутові навички, навчитись через гру взаємодіяти в соціумі.

Також нами було виокремлено інноваційні програми за допомогою ми можемо забезпечити належне дистанційне навчання. Здійснили детальний аналіз платформ та виокремили їхні переваги та недоліки. Найкращою та найлегшою для забезпечення зворотного зв'язку під час дистанційного навчання стала на наш погляд програма Google meet.

За допомогою виокремлених нами вправ, які ми використовували під час дослідження, ми досягли успіху в соціалізації учня. Дитина стала впевненішою в собі, легше почала йти на контакт.

Однак, під час дослідження нам доводилось створювати власні вправи та програми, які були спрямовані та розроблені, адаптовані саме під нашого респондента. Дані вправи можна легко використовувати і в роботі з дітьми інших категорій. Авторські вправи допомогли нам відкоригувати роботу під час роботи з дитиною, здійснити особистісно-зорієнтований підхід в навчанні.

Як бачимо в результаті введення та використання різноманітних інноваційних методів і прийомів, які постійно чергувалися – рівень знань учня став кращим.

Ми виокремили поради вчителям та асистентам, які працюють в інклюзивному класі, які допоможуть зробити навчальний процес ефективним, цікавим. Ці практичні доробки допоможуть відкоригувати роботу вчителя та допомогти розвинути в учня з ООП мотивацію до учіння.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У результаті нашого дослідження, ми дійшли наступних висновків:

1. За допомогою методу аналізу розкрили теоретичні основи розвитку мотивації в учня інклюзивного класу. Обґрунтували сутність, зміст, значення та особливості розвитку мотивації до учіння дітей з особливими освітніми потребами.

Обґрунтували психолого-педагогічне значення мотивації учіння у вітчизняній та зарубіжній літературах як актуальну проблему педагогічної науки та практики. Доведено, що у загально-психологічному контексті мотивація учіння дітей з ООП слід розглядати, як сукупність факторів поведінки, що проявляється суб'єкту у формі зацікавленості, ідеалів, цілей, потреб, які безпосередньо є визначальним фактором людської діяльності.

Проаналізувавши в роботі, внутрішню та зовнішню мотивації учня, можемо констатувати, що саме позитивна мотивація (зовнішня), стає підґрунтям для розвитку «Я-концепції» дитини. Для кращого пізнання учня, як особистості дослідили мотиви пізнання за Л.П. Овсянецькою. Під час детального аналізу нашої роботи з дитиною, ми виділили ключові аспекти, які впливають на розвиток мотивації, а саме: зосередженість, залучення, безпека, підбір завдань відповідно рівню підтримки учня.

2. Доведено, що успішність дитини в освітній діяльності залежить перш за все від умов, в яких вона перебуває, від злагодженої роботи педагогічних працівників та батьків, всіх членів групи супроводу. Слід зазначити, що ця злагоджена робота має проводитись не періодично, а на постійній основі. До того ж довіра батьків до дитини з раннього дитячого віку, є важливим чинником, який сприяє самовихованню дитини, її самовдосконаленню. Відверті, довірливі стосунки між батьками й дітьми, батьками-вчителем, вчителем-дитиною роблять мікроклімат у навчальному процесі сприятливим.

У ході дослідження було констатовано, що на розвиток дитини як особистості впливає перегляд мультиплікаційних відео та гра у відеоігри. Зокрема, якщо дитина з раннього віку буде переглядати відео, або спостерігати, як дорослі грають

у відеоігри, які містять сюжет із жорстокими сценами, вірогідність розвитку в дитини СДВГ та поганої поведінки, яка з часом може перерости в неконтрольовану стає дуже високою. Це все стає підґрунтям до зниження рівня мотивованості до учіння та підвищення залежності від пристроїв.

3. Під час здійснення констатувального дослідження виявлено рівень мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі.

За допомогою опитування проведеного серед педагогів та батьків дитини, здійснено методику визначення рівня мотивованості дитини до учіння, розроблено індивідуальні вправи для розвитку мотивації. На початку дослідження за анкетуванням Н.Г. Лускановської у хлопчика був третій рівень мотивації, оскільки він набрав 15-19 балів. Ось цей рівень передбачає: позитивне ставлення до школи, але школа цікавить дитину здебільшого лише в позаурочний час. Основною перевагою школи стає лише спілкування з друзями.

Учневі подобається школа, однак нестійка увага, та не витривалість на уроці призводила до швидкого стомлення, не виконання всіх завдань. Варто зазначити, що дитина на початку року важко адаптується до освітнього процесу, не виконує фізкультхвилинки, не може впоратись з письмовими роботами. Однак використання на уроках різних методів та технологій навчання дало можливість прослідкувати зміни результатів діагностики улюблених предметів учня та якості виконання завдань.

Стосунки з однокласниками є важливим фактором у розвитку мотивованості учня до навчання. Тому для діагностики рівня відносин дитини з однолітками ми використали анкету «Особливості взаємодії я-інші». Діагностика дала нам такі результати: учень легко знаходить мову з новими дітьми, однак процес взаємодії не тривалий; часто виникають проблемні ситуації; дитина здатна до емпатії, зрідка ділиться своїми речами з однолітками, однак частіше бере без дозволу чужу річ.

Співставивши результати дослідження, які ми отримали на початку нашої роботи, та проаналізувавши методи роботи, які використовувались вчителем на уроці, було виділено дієві та малоефективні. Опираючись на отримані дані ми

розробили та почали впроваджувати нові методи, інноваційні технології, використовували авторські вправи та методики роботи.

4. За допомогою практичного впровадження методів роботи нами було виокремлено психолого-педагогічні умови розвитку мотивації учіння дитини з особливими освітніми потребами, серед яких провідну роль відведено саме вчителю. Адже від правильної організації освітнього процесу вчителем залежить бажання дитини вчитись. Якщо дитині з ООП буде комфортно навчатись в шкільному колективі, їй буде подобатись вчитель, якщо дитина буде відчувати себе в безпеці, у неї відповідно буде здорова самооцінка як підґрунтя мотивації.

5. На основі отриманих теоретичних та практичних даних, нами було розроблено психолого-педагогічний інструментарій розвитку мотивації учіння учнів з ООП.

Для правильного підбору засобів навчання, потрібно враховувати всі потреби учнів. Кожна дитина народжена зі здатністю до пізнання, однак вчитель не завжди може розпізнати потребу учнів, тому педагогу потрібно звернути увагу на основні потреби молодших школярів. Їх ми проаналізували в розділі № 2.

Дуже важливо усвідомити вчителю, що саме від його підготовки до уроків, креативності подання матеріалу, залежить стійкість уваги та рівень зацікавленості до вивчення предмета учнем. Ми виокремили та запропонували найефективніші методи, засоби, інноваційні технології, використання яких сприятиме не лише створенню цікавого навчального процесу, але зроблять його більш ефективним, легкодоступним для сприйняття учнів. А запропоновані нами платформи дозволять учням здобувати освіту за різних умов. Використання навчальних відеоігор та мультимедіа, допоможуть дітям усвідомити, що вони здатні до навчання. Всі ці вище зазначені елементи впливатимуть на розвиток в учня мотивації до учіння. Адже дитина буде проявляти зацікавленість, бажання до пізнання, до виконання роботи, а отже, й до розвитку. Саме це ми прослідковували в нашого учня під час дослідження.

В результаті дослідження ми отримали такі результати:

- рівень якості знань підвищився;
- дитина прагне самостійно виконувати завдання;

- тривалість концентрації уваги збільшилась;
- дитина легше адаптується до школи після довготривалих пропусків;
- легше йде на контакт з незнайомими людьми;
- може виконувати письмові роботи (з підказками);
- змінились пріоритети у виборі улюблених предметів;
- прагне говорити українською мовою (до школи учень розмовляв виключно російською);
- зменшились прояви агресивної поведінки;
- дитина стала впевненою в собі (може самостійно виступити перед аудиторією).

Практичне значення наукового дослідження полягає в тому, що результати дослідження слугуватимуть вагомим доробком при викладанні нормативних та варіативних навчальних дисциплін в ЗВО. Аналіз успішного інклюзивного досвіду, розроблений методичний інструментарій щодо предмету дослідження (обґрунтовані в другому розділі), рекомендації, які ми розробили для успішної роботи з дитиною, будуть корисними вчителям, асистентам вчителя, асистенту дитини, студентам, викладачам.

Проведене у роботі дослідження не може бути вичерпним, оскільки основи розвитку мотивації до учіння в учня інклюзивного класу мають індивідуальний характер, до того ж вони потребують змін та вдосконалення в процесі дорослішання дитини, набуття нею нових психофізіологічних потреб. На майбутнє є виклик щодо здійснення формувального етапу педагогічного експерименту з окресленої проблеми, а також продовження відстеження успіхів у навчанні учня, розвитку його мотивації до учіння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Басок Т.Г. (2007) Формування мотивації та активізація навчальної діяльності. Математика в школах України. № 9. С. 2-4
2. Бланк Т. В. (2009) Формування позитивної мотивації як фактору успіху навчальної діяльності молодших школярів. Початкове навчання та виховання. № 16 -18. С. 2-9.
3. Богус М. Б.(2010) Взаємозв'язок розумових здібностей учнів та їх мотивації. Початкова школа.№ 4. 6-8.
4. Боданська О. Я. (1997) Керівництво та контроль за навчальною роботою в молодших класах. Контроль навчально-пізнавальної діяльності школярів і студентів. – Харків : ХДПУ,. Вип. 1. 50-54.
5. Большакова І. І. (2011) Майбутні першокласники. Формування мотивації навчання . Початкова освіта. № 48. 13-16.
6. Большакова І. І. (2015) Формування мотивації до навчання . Початкова освіта. № 6. 21–32.
7. Варченко Н.С. (2013) Розвиток мотивації молодших школярів . Англійська мова та література. № 16–18. 2-5.
8. Воронка М.І. (2008) Мотивація навчальної діяльності як засіб підвищення якості знань учнів . Початкова школа. № 5. 28-31.
9. Воронова Н.А. (2007) Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів . Початкова школа. №3. 5-6.
- 10.Гордєєва А. Й. (2012) Мотивація англійської комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою граматичної гри . за ред. А. Й. Гордєєва, С. Й. Кулик . Іноземні мови. № 1. 17-21.
- 11.Гордійчук О. Є. (2008.) Моральне виховання молодших школярів засобами етнопедагогіки : Дис... канд. наук: 13.00.07
- 12.Гордійчук О.Є. (2020) Навчально-змістовий ресурс професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до інклюзивного навчання учнів: аналіз та адаптація. Збірник Актуальні питання корекційної освіти. № 16 том.1

13. Демченко Я. М. (2015.) Засоби формування мотивації навчання молодших школярів . Педагогіка та психологія : зб. наук пр /ХНПУ 11 ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків : Щедра садиба плюс. Вип. 47. 14-24.
14. Доценко С. О. Л. Булахова, Т. Дорожко (2013) Роль навчального предмета "Еврика" у вирішенні завдань освіти здібних та обдарованих учнів початкової школи. Рідна школа. № 10. 54-59.
15. Дзюбко Л. В. Л. І. Гриценко (2009) Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема Л. В. Дзюбко. Психолінгвістика. Вип. 4. 33-43. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2009_4_5
16. Журомська, Л. Г. Долінська, Я. Білан (2015) Програма психолого-педагогічного супроводу учнів 2-х класів . Психолог. № 17-18. 7- 31.
17. Загурська, І. С. (2010) Розвиток самооцінки здібностей у молодшому шкільному віці . Практична психологія та соціальна робота. № 6. 14-21.
18. Ібряшкіна Н. (2017) Формування позитивної мотивації. Умови успішного навчання молодшого школяра . Початкова освіта. №12. 11-15.
19. Казачінер О. С. (2012) Формування позитивної мотивації щодо вивчення англійської мови в початкових класах . Англійська мова та література. № 4. 1-8 (вкладка).
20. Кириленко, В. (2007) Використання методик для діагностики мотивації учіння молодших школярів . Початкова школа. № 11. 40-45.
21. Кікоть, О. (2015) Мотивація пізнавальної діяльності молодших школярів. Початкова освіта. № 20. 9-19.
22. Кільдій, Т. (2018) Творча робота вчителя як засіб розвитку мотивації до пізнання навколишнього світу у молодших школярів . Початкова школа. № 1. 44-46.
23. Кормишев, М. В. (2012.) Методичне забезпечення дослідження мотивації учіння молодших школярів Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія : психологія / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди ; Харків : ХНПУ. Вип. 42, ч. 1. . 97-107.

24. Коваленко, І. М. (2011) Мотивація молодших школярів до фізкультурно-оздоровчої діяльності у групах продовженого дня . Теорія та методика фізичного виховання. № 2. С. 17-18, 35-36.
25. Кормишев, М. В. (2014) Особливості розвитку мотивації учіння молодших школярів у закладах інтернатного типу : дис. на здоб. наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 - пед. та вік. Психол. [Слов'янськ] 174 с. + дод.
26. Кормишев, М. В. (2014) Особливості розвитку мотивації учіння молодших школярів у закладах інтернатного типу : автореф. дис. на здоб. наук. Ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 - пед. та вік. психол. Харків. с 19
27. Курилка, Д. А. (2014) Розвиток дослідницької активності старших дошкільників у процесі експериментування : дипломна робота 12. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, ф-т заоч. навч., спец. "Дошк. освіта". Харків : [б. в.] 121 с. + дод.
28. Лавренчук, Г. Н. Анікіна. (2015) Перші дні дитини в школі . Початкове навчання та виховання. № 16-18. 15-42.
29. Лапіна, Г. О. (2011) Формування мотивації навчання молодших школярів. Початкове навчання та виховання. № 25. 2-25.
30. Лемак, М. (2012) Готовність дітей 6–7 річного віку до навчання в школі. Психологічні аспекти. за ред. М. Лемак, Т. Пащенко, Н. Гамршмід . Психолог. № 24. 29-34.
- 30 Лист МОН України від 15.06.2022 № 1/6435-22 "Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами"
31. Макаревич О. В. (2006) Мотивація як підґрунтя дій особистості. Соціальна психологія. № 2 (16). 134–141.
32. Малихіна О. В. (2002) Мотивація учіння молодших школярів : [монографія] Київ : Навч. Книга. 303
Мотивація та вплив. URL: <https://spe.org.ua/blog/oe/motyvatsiia-ta-vplyv>
33. Овсянецька Л. П. (2007) Мотиваційна основа творчості. Філософія, соціологія, психологія : збірник наукових праць. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ.. Вип. 12. Ч. II. – 23–30.

- 34 Овчарова О. (2014) Розвиток розумових здібностей учнів як необхідна складова формування інноваційної творчої особистості . Початкова школа. № 1. 5-7.
- 35 Павлів М. В. Інтегровані уроки як засіб стимулювання творчих здібностей учнів: М. В. Павлів. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/pronyukv/ss-30376789>
- 36 Панюшкіна, О. (2012) Молодші школярі з порушенням психологічного розвитку. Формування навчальної мотивації . Психолог. Випуск № 19. 18-22
- 37 Пінчук Г.Г. О. В. Титар Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів: Режим доступу: <http://osvita.ua/school/lessons>
- 38 Погрібна А. О. Вплив шкільної тривожності на мотивацію досягнення успіху в молодшому шкільному віці .URL [http://intkonf.org/pogribna-ao-vpliv-shkilnoyi-trivozhnosti-na motivatsiyuosyagnennyauspihu-v-molodshomu-shkilnomu-vitsi](http://intkonf.org/pogribna-ao-vpliv-shkilnoyi-trivozhnosti-na-motivatsiyuosyagnennyauspihu-v-molodshomu-shkilnomu-vitsi)
- 39 Прохоренко Л.І. (2013) Психологічні особливості вольового акту як одного з механізмів саморегуляції навчальної діяльності молодших школярів із ЗПР Дефектологія. № 2. 27-31.
- 40 Савченко О. Я. (2015) Діагностика і дидактичні умови формування молодших школярів мотивація уміння вчитися. Український педагогічний журнал .№1. .34-39.
- 41 Садова В. В. (2011) Історико-педагогічні аспекти проблеми гармонізації інтелектуальних та емоційних складових у структурі особистості . Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. Вип. 32. 313-322.
- 42 Сидоренко О. М. Використання інтерактивних методів навчання учнів на основі інтеграції навчального матеріалу: [Електронний ресурс] Режим доступу: krasnyiluch-school6.edukit.lg.ua
- 43 Толок С. (2006) Формування мотивації навчальної діяльності молодших школярів на свідоме ставлення до свого фізичного розвитку. Фізичне виховання в школі. № 1. .18-20.

- 44 Трофименко Л.І (2017). Опанування знань з теми "Префікс" учнями молодших класів із мовленнєвими порушеннями . Особлива дитина: навчання і виховання. № 2 (82). С. 17-25.
- 45 Хоменко Є. Л. (2013) Криза у взаємодії молодшого школяра з учителем як необхідний етап розвитку їх стосунків. Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю) : 15–17 лют. 2013 р. / Полтав. нац. пед. ун-тм. В. Г. Короленка ; [відп. за вип. К. В. Седих]. Полтава : ПНПУ ім.В. Г. Короленка. С. 215-222.
- 46 Хребтова Н. Р. (2011) Мотиваційний компонент у змісті підручників для початкової школи : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 - теор. навч. . Ін-т пед. НАПН України. – Київ : [б. в.], 20 с.
- 47 Черногод Є. (2013) Школа майбутнього першокласника . Психолог. № 17. С. 46-48.
- 48 Юдіна Н. О. 2003.) Розвиток мотивації навчання молодших школярів у процесі вивчення інтегрованих курсів : автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 . Центр. ін-т післядиплом. пед. осв. АПН України. –Київ, 2
- 49 Інтерактивна платформа «ПлюсПлюс» з іграми для розвитку уваги. <https://plus-plus.tv/games/schenyachiy-patrul-buduy-mist-razom-z-nami>
- 50 Інтерактивна платформа з іграми для навчання дітей буденних справ <https://igru.com.ua/ihry-dlia-divchat.html?start=180>
- 51 Інтерактивна платформа для формування навички в учня планувати свій день, виконувати завдання за вказівками. <https://www.minetest.net/>
- 52 Платформа, для забезпечення неперервного зв'язку з учнем <https://classroom.google.com/u/0/h>
- 53 Платформа з інтерактивними освітніми завданнями <https://learningapps.org/>
- 54 Інтерактивна платформа для проведення уроків та спілкування з учнем в режимі онлайн. <https://meet.google.com/>
- 55 Інтерактивна платформа для проведення уроків та спілкування з учнем в режимі онлайн <https://zoom.us/>

- 56 Інтерактивна платформа для проведення уроків та спілкування з учнем в режимі онлайн <https://www.blackboard.com/>
- 57 Інтерактивна платформа для створення навчальних завдань та розміщення інформації, що відповідають темі уроку <https://www.century.tech/>
- 58 Інтерактивна платформа для створення навчальних завдань та розміщення інформації, що відповідають темі уроку <https://www.classdojo.com/ru-ru/?redirect=true>
- 59 Інтерактивна платформа для створення навчальних завдань та розміщення інформації, що відповідають темі уроку <https://classroom.google.com/u/0/h>
- 60 Інтерактивна платформа для створення навчальних завдань та розміщення інформації, що відповідають темі уроку <https://web.seesaw.me/>
- 61 Інтерактивна платформа для створення навчальних завдань та розміщення інформації, що відповідають темі уроку <https://www.matific.com/ua/uk/home/maths-activities/>
- 62 Інтерактивна платформа для створення навчальних завдань та розміщення інформації, що відповідають темі уроку <https://idroo.com/signup>
- 63 Інтерактивна платформа для створення навчальних завдань та розміщення інформації, що відповідають темі уроку <https://uk.duolingo.com/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік запитань за якими проходило опитування батьків

Мама/тато *(підкреслити)*

Учня/учениці _____ класу.

Прізвище, ім'я дитини

Дата: _____

Запитання:

1 Ваша дитина з радістю іде до школи *(Чому)?*

_____

2 У якому настрої Ваша дитина, зазвичай, повертається зі школи?

_____

3 Що дитині подобається в школі?

_____

4 У Вашої дитини є друзі в школі, в класі?

_____

5 На Вашу думку, у дитини є труднощі у спілкуванні з однокласниками? *(Які?)*

_____

6 Ви допомагаєте виконувати домашнє завдання?

_____

7 З початку навчального року емоційний стан дитини *(підкреслити)* :
погіршився, покращився, не змінився.

8 З початку навчального року процеси пам'яті, уваги, мислення *(підкреслити)* :
погіршилися, покращилися, помітно не змінилися.

9 Кого, чого боїться Ваша дитина?

_____

10 Дитина має труднощі у спілкуванні з учителем, асистентом? *(Які саме труднощі?)*

---

11 В чому полягає Ваша взаємодія з вчителем та асистентом?

---

12 Що для Вас є найціннішим у відвідуванні дитиною школи? Запишіть у послідовності від найважливішого:

оцінки, спілкування, знання, соціалізація, Ваш варіант.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

13 Чим займається Ваша дитина крім навчання?

_____

---

14 Про що мріє Ваша дитина?

_____

(Ваше прізвище, ініціали, підпис)

_____

Додаток Б

Анкета для визначення шкільної мотивації

(за Н. Г. Лускановою)

1. Тобі подобається в школі?
  - а) Так;
  - б) не дуже;
  - в) ні.
2. Уранці ти завжди з радістю йдеш до школи чи тобі часто хочеться залишитися вдома?
  - а) Іду з радістю;
  - б) буває по-різному;
  - в) частіше хочеться залишитися вдома.
3. Якби вчитель сказав, що завтра до школи не обов'язково приходити всім учням, ти б пішов до школи чи залишився б вдома?
  - а) Пішов би до школи;
  - б) не знаю;
  - в) залишився б удома.
4. Тобі подобається, коли відмінюють уроки?
  - а) Не подобається;
  - б) буває по-різному;
  - в) подобається.
5. Ти хотів би, щоб тобі не задавали ніяких домашніх завдань?
  - а) Не хотів би;
  - б) не знаю;
  - в) хотів би.
6. Ти хотів би, щоб у школі залишилися лише перерви?
  - а) Ні;
  - б) не знаю;

- в) хотів би.
7. Ти часто розповідаєш про школу своїм батькам і друзям?
- а) Часто;
- б) рідко;
- в) не розповідаю.
8. Ти хотів би, щоб у тебе був інший, менш суворий учитель?
- а) Мені подобається наш учитель;
- б) точно не знаю;
- в) хотів би.
9. У тебе в класі багато друзів?
- а) Багато;
- б) мало;
- в) немає друзів.
10. Тобі подобаються твої однокласники?
- а) Подобаються;
- б) не дуже;
- в) не подобаються.

Опрацювання результатів

За кожен варіант «а» — 3 бали, варіант «б» — 1 бал, варіант «в» — 0 балів.

25–30 балів — сформоване ставлення до себе як до школяра, висока навчальна активність.

20–24 бала — ставлення до себе як до школяра практично сформоване.

15–19 балів — позитивне ставлення до школи, але школа більше приваблює поза навчальними сторонами.

10–14 балів — ставлення до себе як до школяра не сформоване.

Менше 10 балів — негативне ставлення до школи.

Додаток В**Анкета «Я та інші»**

1. Чи багато в тебе друзів?
2. Чи довго тебе бентежить почуття кривди, якої тобі завдали?
3. Чи прагнеш ти до нових знайомств із різними людьми?
4. Чи правда, що тобі приємніше читати книгу, ніж займатися будь-яким іншим заняттям, спілкуватися з людьми?
5. Чи легко ти встановлюєш контакти з людьми, значно старшими за віком?
6. Чи важко тобі спілкуватися у новому колективі?
7. Чи легко ти встановлюєш контакти з незнайомими людьми?
8. Чи легко ти освоюєшся в новому колективі?
9. Чи прагнеш ти будь-що познайомитися з новою людиною?
10. Чи дратують тебе оточуючі, чи часто прагнеш побути на самоті?
11. Чи подобається тобі постійно бути серед людей?
12. Чи відчуваєш ти себе незручно, якщо доводиться виявляти ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
13. Чи любиш ти брати участь у колективних іграх?
14. Чи справді відчуваєшся незручно серед незнайомих людей?
15. Чи вважаєш ти, що не завдаси особливого клопоту, якщо створиш конфліктну атмосферу в малознайомій для тебе компанії?
16. Чи прагнеш обмежити коло знайомих невеликою кількістю людей?
17. Почуваєш ти себе невимушено, коли потрапляєш у незнайому компанію?
18. Чи правда, що ти відчуваєшся досить впевнено і спокійно, коли доводиться говорити що-небудь невеликій групі людей?
19. Чи багато у тебе друзів?
20. Чи ти бентежишся, коли до Тебе звертаються малознайомі люди?

Додаток Д

Приклад щоденника спостереження

№	Урок	Тема	Кількість Виконаних завдань	Активність	Подразники	Поведінка
3	Математика	«Ознайомлення з таблицею множення на 3»	3 з 8 -Усні обчислення -Мат. диктант - Робота з роздатковим матеріалом (вивчення табл. множ. Створення табл. множ) -Вирази -Задача - Інтерактивне Завдання - Матем. розмальовка. -Робота з геом.мат.	Відповідав без черги. Активно проявляв агресивну поведінку, коли відповідав однокласник (бажання відповідати самостійно) Під час ознайомлення з таблицею множення залучений вчителем до пояснення, як помічник.	Відповіді однокласників, Пропуск школи. Зайві речі на парті.	Кидав речі на уроці, розірвав чорновик та картка з варіативним завданням.

				<p>(бажання бути в центрі уваги) Виконання завдання: розфарбувати малюнок за чітко визначеними кольорами, розв'язавши приклад не викликало труднощів. Однак концентрація уваги трималась протягом 5 хв. Наступний час, дитина повторювала: « Я не знаю як це робити, я не вмію»</p>	
--	--	--	--	--	--

Додаток Е

Мультиплікаційні фільми, які позитивно вплинуть на мотивацію дітей з ООП

«*Моана*» - мультфільм, перегляд якого сприятиме розвитку лідерських здібностей, сміливості, вірності в дитини. Сюжет мультфільму дозволить краще пізнати наше внутрішнє «Я». В даному мультфільмі висвітлюється проблема взаємин дітей та батьків. Дуже важливо, щоб батьки сприймали своїх дітей, такими, якими вони є насправді, не малюючи в уявні картини реальності, підтримували їх, та вірили в них.

«*Монстри на канікулах*»- висвітлюється проблема взаємин батьків та дітей. Ілюструється те, як може відрізнятись батьківська любов зі страху, від любові з турботи. Про прийняття себе. І про дозвіл іншому бути різним.

«*Як приборкати дракона*» - мультиплікаційний фільм про те, що сила не завжди в м'язах. Висвітлюється проблема сьогодення, нестача батьківської віри в дітей. І те, що дорослі вважають «гордістю і силою», часто створює проблеми. Про те, як важливо прийняти право дитини бути іншою. У фільмі висвітлюється кілька головних ідей : в житті не завжди перемагає зброя, якщо в нас щось викликає страх, потрібно те спробувати зробити, і страх мине. В мультику головний герой втратив нижню кінцівку рятуючи своїх близьких, і всі серії мультфільму хлопчина з протезом відважно долає всі труднощі. Він стає головнокомандуючим, героєм свого містечка, прикладом для наслідування. Чудовий мультфільм для перегляду дітям з ООП.

«*Мулан*» (дві частини)- висвітлюється важлива проблема- можливість дитини бути різносторонньою: відважною, сильною, слабкою, з можливістю помилятися і водночас бути ніжною, тендітною дівчиною. Також тут піднімається питання прийняття людиною свого роду.

«Думками навиворіт» - чудовий мультитик, який допоможе діткам зрозуміти емоції, почуття. Даний мультфільм допоможе дитині усвідомити, коли та як правильно виражати ту, чи іншу емоцію, навчить контролювати свої дії.

«Диво-парк»- мультфільм, який рекомендуємо для спільного перегляду з батьками. В ньому висвітлюється проблема батьківського сприйняття дорослішання дитини: не вміння прийняти те, що дитина вже доросла і не потрібно замість неї виконувати роботу.

«Ліло і Стіч» - чудовий мультфільм, який вчить, що найголовніше в світі- сім'я. Вчить приймати себе таким, яким ти є, не боятись експериментувати, досліджувати, помилятись.

«Таємниця Коко, Книга Життя» - мультфільми в яких прослідковується взаємозв'язок між поколіннями, сюжет мотивує дитину не боятися бути собою.

«Історія іграшок »- всі частини цього мультфільму взаємопов'язані. Переглядаючи його діти можуть навчитись поводитись із своїми речами, цінувати їх, а аналізуючи поведінку головних героїв, можуть усвідомити, що найпопулярніший і сильніший не той у кого дорогі речі, чи заможніший статус, а той у кого є друзі.

«Курча Ципа»- мультфільм про взаємодію батьків та дітей, радимо для спільного перегляду з дітьми. Головна ідея мультфільму відображена в цитаті головного героя: «Шкода, що ти вирішив, що мою любов потрібно заслугувати».

«Суперсімейка» – мультиплікаційний фільм, який допоможе дитині усвідомити свою «супер силу». Важливо постійно наголошувати, що всі діти талановиті, і «недолік», який заважав дитині, для самореалізації, насправді може виявитись її сильною стороною.

«Рататуй» – вчить завжди бути вірним собі, вірити в себе. Головна ідея- бути успішним може кожний. Головне не боятись експериментувати та ризикнути заради успіху.

«*Роботи*» – мультфільм про те, що ти можеш стати тим, ким ти хочеш, він надихає вірити дитину в свої сили . Головне не боятись і продовжувати вірити в свою мрію. Головна ідея: «неважливо з чого ти зроблений — ти можеш сяяти!».

«*Вартові легенд*» – допоможе дітям подолати страхи. В мультфільмі показано, що успіх кожної людини в її дитячих спогадах. Ми можемо показати дитині, як вона легко подолала багато труднощів в дитинстві і може легко впоратись з ними і тепер дитина також впорається. Головна ідея- не боятися. Адже добро завжди перемагає добро.

«*Легенди нічної варту*» – мульттик про відвагу та благородство

«*Нікчемний Я*» – про те, як дитина хотіла задовільнити бажання батьків і прикладала всі сили, щоб досягнути успіху. У мультфільмі прослідковується наступне розкриття сюжетної лінії: батьки приймають свою дитиною такою, як вона є, підтримують її, допомагають розкрити її потенціал, в результаті головний герой може проявити свою не злодійську справжність.

«*Заплутана історія*» – мультфільм про Рапунцель, яка шукала своє призначення, за допомогою винахідливості, сміливості дівчина знаходить своїх батьків та своє щире кохання. В мультфільмі також висвітлюється дві сторони материнства.

«*Спірім*» – мультфільм про важливість бути самим собою, не боятись втілювати свої мрії в реальність. Також тут возвеличується дружба, хоробрість. Також в сюжетній лінії висвітлюєтьсяпроблеми про свободу, силу і вірність.

«*Лісова братва*» - мультфільм про важливість довіри та почуття відповідальності в сім'ї

«*Бєбі-бос*» - мультфільм в якому висвітлюється проблема взаємин між старшим і меншим братами і їхнє вміння співпрацювати.

«*Принцеса і жаба*» - мульттик вчить цінувати внутрішню красу людини.

«*Співай*» – мультфільм в якому висвітлюється проблема подолання страху, бути не почутим.

«*Тачки*» - в сюжетній лінії висвітлюється поступова історія кожного героя, яка надихає до пізнання себе, як частини соціуму.

«Корпорація монстрів, Університет монстрів» -вчить дітей усвідомити, що те, чого боїмося ми, може боятися нас, і про те, що сміх - велика сила.

«У пошуках Немо. У пошуках Дорі» - даний фільм висвітлює проблему тривоги дорослих, про дозвіл дітям реалізувати себе за власним бажанням, про смуток, який викликають втрати дружби, про те, скільки ми здатні зробити заради близьких.

«Місія Різдвяний порятунок» – історія головних героїв, приклад їх хоробрих дій допоможе зрозуміти учням, що кожна людина важлива і потрібна.

«Полярний Експрес» – мультфільм вчить вірити в чудеса та в себе. Мотивує до нових дій.

«Фердинанд» –головна ідея мультфільму полягає в тому, що кожна людина має право бути ким хочете і любити те, що їм подобається.

«Феї» – мультфільм про прийняття себе, свого призначення

«Веселі ніжки» – мультфільм про те, що в стаї пінгвінів народжується «особливий» пінгвін. Без голосу. Але він «танцює серцем». І його танець стає порятунком для всієї зграї.

Додаток Є

Додаткові вправи та техніки, які сприяють розвитку мотивації дітей з ООП до навчання.

«Що мені допомагає, а що є моїм ворогом»

Діти мають поділити аркуш паперу навпіл, у першій колонці діти записують те, що їм допомагає навчатися, в іншій- те що заважає. Потім у групах все обговорюється.

«Я - порадник».

Учні мають уявити ситуацію, що до школи прийшли дошкільнята, аби дізнатися про шкільне життя. Учні, на основі власного досвіду, мають розповісти про школу, довести необхідність навчатися успішно. Запитання для відповідей. Чому потрібно вчитися? Що вам подобається робити в школі? Для чого нам знання? Чи є у вас друзі? Що треба, аби гарно вчитися? Для чого в школі перерви між уроками?

Коли дитина втратила бажання вчитися, потрібно з нею провести бесіду, з'ясувати причини і також можна провести таку вправу «Передбачення». Передбачити з дитиною, що її чекає в майбутньому, якщо вона е буде вчитися. Дана вправа допомогла мені в роботі з другокласником- дитина з ООП.

«Як могло би бути».

Мета: Побачити перспективи постановки цілей, перевести уявлення про них із абстракції у вимір конкретних здобутків чи втрат.

Час: 5-10 хвилин

Запишіть на аркуші мету, якої ви хочете досягти. 2. Попросіть учасників уявити позитивні (або негативні) наслідки власної діяльності (або бездіяльності) через рік-п'ять. Наприклад: Моя мета – вивчити польську мову. Скільки нових слів я буду знати через місяць, а через рік? Якого розмовного рівня я досягну? Що буде, якщо я не стану її вчити, як заплановано? Поїхавши у відпустку, не зможу вільно спілкуватися, буду мовчати, наче риба. Не зможу вчитись у Польщі, дивитися фільми польською, проходити стажування. 3. Візьміть аркуш та кожен майбутню

можливість намалюйте у вигляді дверей, зачинених та відчинених. Нехай учасники оцінять, наскільки розширилося їхнє поле можливостей у випадку продуктивної діяльності, які нові шляхи з'явилися.

Ефект: Один зі шляхів мотивації до діяльності – уявити наслідки власної дії або бездії. Коли ми знаходимось у зоні комфорту, здається, що порушення обіцянки нічого не змінить, адже, на перший погляд, усе залишається так, як було. Ця вправа допоможе побачити, яким чином зростають можливості тих, хто знаходить у собі сили працювати щодня

« Я- такий як є »

Мета: Долучити учасників до групової діяльності; виявити рівень умотивованості та готовності до командної роботи.

Час: 35–40 хвилин.

1. Кожен учасник бере аркуш паперу та малює на ньому великий квадрат.
2. Далі педагогам потрібно протягом 10 хвилин записувати у геометричну фігуру свої базові якості, що допомагають під час роботи у команді.
3. Навколо квадрата учасники записують свої особливі «негативні» риси.
4. Учасники демонструють свої схеми та коментують їх.
5. Після презентації кожної схеми проводиться обговорення (кілька хвилин), під час якого учасники діляться враженнями від почутого. Ефект: Ця вправа дуже корисна для формування сприятливих стосунків у колективі.

Додаток Ж

Таблиця 2.1

№		Google meet	Zoom
1	Відеозв'язок	Якісний звук та картинка	
2		Безкоштовна	Безкоштовна, платна
3	Час відеозустрічі	необмежений	Безкоштовна версія- час обмежений до 40 хвилин. Платно- необмежений
4	Кількість учасників	250 учасників	Безкоштовно- до 100 Платна- до 200
5	Функції	Відеозв'язок, демонстрація екрану, функція піднятої руки, можливість записати відеозустріч, у програмі доступна функція "Чат" Meet дає змогу наперед планувати зустрічі та запрошувати їх учасників, зокрема через спільне	Відеозв'язок, демонстрація екрану, функція піднятої руки, можливість записати відеозустріч, у програмі доступна функція "Чат", Безкоштовна версія Zoom дозволяє зберігати файл відеозапису тільки на локальному комп'ютері, а ліцензійні версії дають змогу зберігати його в хмарі. Ще однією цікавою функцією є "Кімнати обговорення". Вони дозволяють проводити

		<p>використання календарів.</p> <p>Дозволяє проводити необмежену кількість зустрічей зі студентами сам на сам.</p>	<p>обговорення в невеликих групах. Для них можуть бути встановлені обмеження за часом і таймер зворотного відліку. Організатор заняття може заходити в групи для участі або спостереження.</p> <p>Zoom дає змогу наперед планувати зустрічі та запрошувати їх учасників, зокрема через спільне використання календарів. Безкоштовна версія також дозволяє проводити необмежену кількість зустрічей зі студентами сам на сам. Для цього потрібно створити обліковий запис, але якщо установа має ліцензію, увійти в систему можна буде за обліковими даними єдиного входу. Інтерактивна дошка.</p>
6	Відео	Відео відкривається одразу	Проблеми із завантаженням та показом звуку

Додаток 3

Таблиця 2.1

Аналіз використаних прийомів роботи, що сприяють мотивації учіння

	Назва прийому	Позитивні риси	Негативні риси
1	«Жетони» Запровадження жетонів за виконане завдання, або ж за те, що дитина не порушує дисципліну (для дитини)	Дитина стала більш дисциплінованою, Кількість виконаних робіт збільшилась	Швидко звик. Даний прийом був ефективним лише рік. Дитина втратила зацікавленість до жетонів
2	«Ігровий куточок для всіх» Перепустка до ігрового куточка на уроці. (для всіх учнів)	З'явилась мотивація першим виконати завдання. Менше відвідує ігровий куточок на уроці.	Звикла дитина не одразу. Дуже емоційно спочатку реагував
3	«Дитина повноцінний учень» Залучення дитини до активної діяльності на уроці, взаємодії з іншими учнями.	Дитина проявляє лідерські вміння	Важко співпрацює з іншими дітьми. В процесі розвитку.
4	«Завдання з опорою на життєвий досвід дитини» Підбір завдань, зміст яких пов'язаний з оточенням дитини	Значні успіхи в навчанні	-

5	«Всі діти рівні-всі талановиті» Зосередження уваги дитини на її сильних сторонах.	Дитина почала виступати з повідомленнями перед однолітками.	Учень став дуже впевнений в своїх силах. Іноді дозволяє собі більше, ніж можна. Не враховує думку друзів.
6	Похвала дитини з ООП за найменші успіхи в навчанні.	Збільшилась кількість письмових робіт.	-
7	«Учень – вчитель – команда» Постійні доручення учням, які їм під силу	Став менше ходити по класній кімнаті під час уроку (якщо це гіперактивна дитина, це допоможе вивільнити їй надлишкову енергію, а також допоможе легко включитися в роботу).	Тікає по коридору, зриваючи навчальний процес.
8	Підбір цікавих матеріалів на урок	це дозволить зробити навчання цікавим для всіх. Збільшення витривалості уваги Індивідуальний підхід.	Додаткова робота вчителів

9	Створення сприятливого психологічного клімату в інклюзивному класі	взаємодія всіх дітей, як на уроці так і на перервах, запобігання булінгу	-
10	Обговорення причин успіхів і невдач	Є зрушення в процесі роботи-відносно спокійна реакція	Дитина бачить лише себе в ролі правої особистості, не визнає помилок. Перші розмови закінчувались істерикою.
11	«Гра- помічник у вихованні» Через ігрову ситуацію пояснювати учневі його поведінку (показати збоку учневі його вчинки і запропонувати йому проаналізувати цю поведінку, допомогти зробити висновки. Так ми навчимо учнів контролювати сплески агресій чи «небажаної поведінки», якщо вона є.	Є прогрес в поведінці. Підходить всім	

12	«Який я можу бути?» Показ зображення в дзеркало виразу обличчя дитини під час істерики	Дитина швидко перемикає увагу, заспокоюється. (після 4 спроби)	Перші спроби були не вдалимими, дитина різко реагувала, агресивно себе поводи́ла, вибивала з рук дзеркало.
13	«Вільний коридор» Можливість виходити за потреби на уроці в коридор. (з асистентом вчителя)	- Швидко переключення уваги дитини - знімання перевтоми - збереження цілісності навчального процесу для всіх інших дітей	Дитина швидко звикла, за допомогою маніпуляцій використовувала цю можливість, щоб побігати по коридорі. Забігала в клас до інших учнів.
14	Використання таблиць підказок на парті	Ще в процесі освоєння дитиною - Організація робочого місця. - Дитина орієнтується за порядком виконання дій	Необхідність постійно змінювати картки. (дитина може зіпсувати ламіновані підказки, відліпити, викинути)

		під час роботи над завданням	
15	«МИ один клас» Можливість всім погудіти пошепки, коли дитина з ООП кричить на уроці»	- Швидке переключення уваги дитини - Миттєва зупинка істерики	-
16	Колесо фортуни	- (за допомогою цієї програми можна викликати дітей до дошки, це зробить навчальний процес цікавішим)	Якщо на ім'я дитини не випадає на колесі під час виконання завдання- дитина засмучується, ображається і зникає мотивація працювати далі (на 10хв)
17	Накопичувальна система жетони	Мотивує учнів до роботи	Можна використовувати лише нетривалий час

Додаток И

Інтерактивні завдання

Інформатика Тема «Історія створення комп'ютера»

The interface shows four numbered images representing different stages of information storage: 1. Papyrus scrolls, 2. Clay tablets, 3. A stack of books, and 4. Cave paintings of animals. A central text box contains the task instructions.

Завдання

Розстав зображення носіїв інформації в хронологічному порядку: від найдавніших до сучасних.

<https://elpom.com.ua/sortable-grid/nosiyi-informatsiyi-hronologiya/>

Я досліджую світ Тема «Чому потрібно берегти природу?»

The interface features five recycling bins labeled in Ukrainian: 'пластик' (plastic), 'метал' (metal), 'скло' (glass), 'папір' (paper), and 'харчові відходи' (food waste). Below the bins are various icons representing waste items like plastic bottles, metal cans, glass bottles, paper, and food scraps. A blue recycling symbol is also present.

https://elpom.com.ua/sorted_by/sortuvannya-smittyi/

Українська мова Тема «Вживання префіксів –з-, -с-»

Префікси з-, с-

ХОВАТИ

С З ↻

Результат: 1/20

ГОТОВО

? ↻ 🏠

<https://elpom.com.ua/layout-insert-2/prefiksy-z-s/>

Математика Тема «Нерівності»

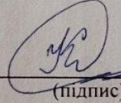
Математичні вирази. Рівності і нерівності

4+6 ? 6

> = <

<https://elpom.com.ua/training/matematychni-vyrazy-rivnosti-i-nerivnosti/>

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис) Коваль О.Ю.